

Bukapuiso ya Ditumiso

MOPHATO

2

SETSWANA

PUO YA GAE

KGWEDITHARO 1 & 2

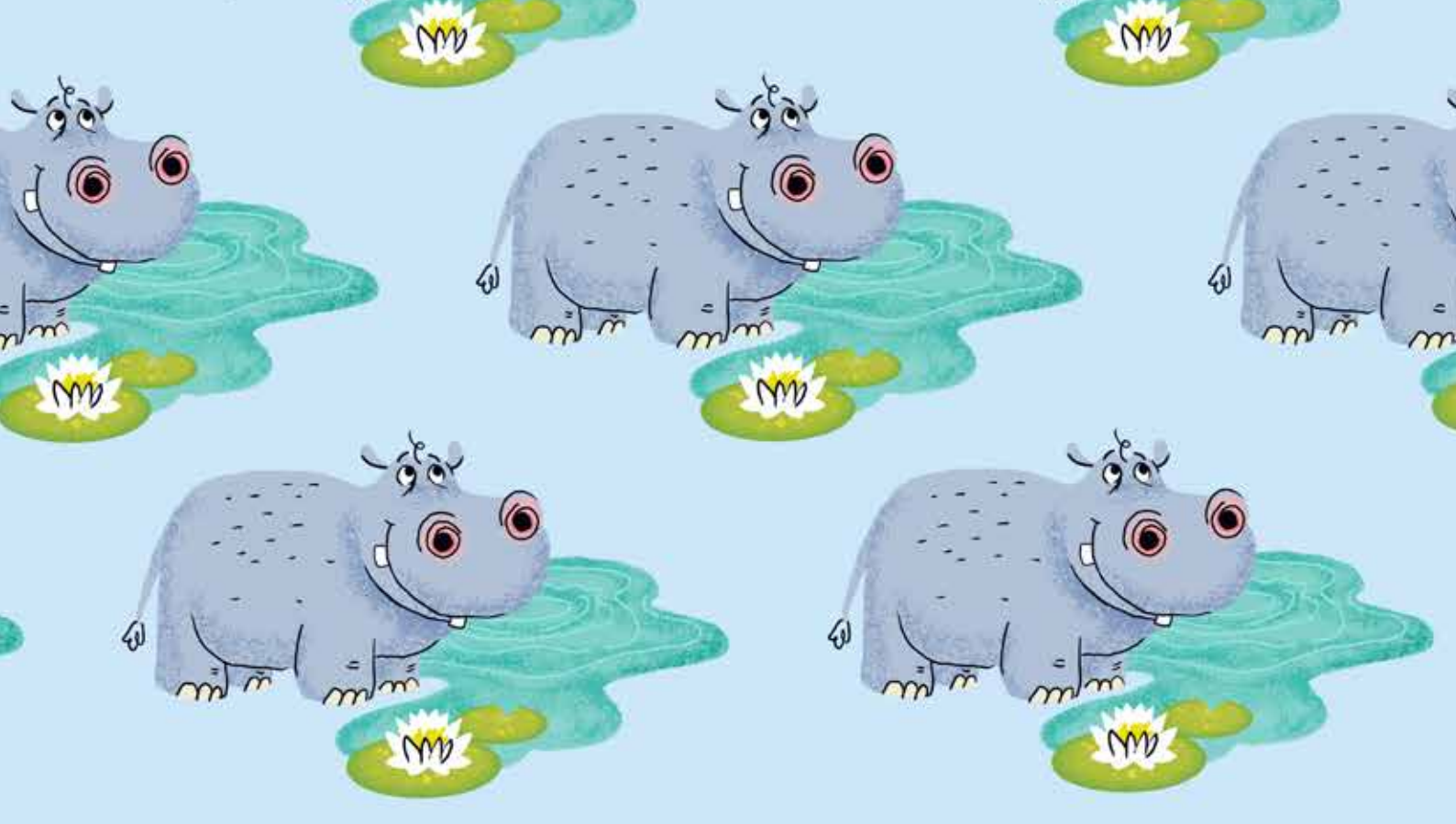
Bukapuiso ya Ditumiso

MOPHATO 2 | KGWEDITHARO 1 & 2

SETSWANA

Diteng

Kgwedittharo 1	1
Thitokgang: Re ipeela mekgele	2
Beke 1.....	2
Beke 2.....	5
Thitokgang: Re a thusa.....	12
Beke 3.....	12
Beke 4.....	21
Thitokgang: Mebele ya rona	28
Beke 5.....	28
Beke 6.....	37
Thitokgang: Re rarabolola masaitseweng	44
Beke 7	44
Beke 8.....	53
Kgwedittharo 2.....	61
Thitokgang: Re a autlwa	62
Beke 1.....	62
Beke 2.....	71
Thitokgang: Re dirisa maranyane	78
Beke 3.....	78
Beke 4.....	87
Thitokgang: Re latela ditaelo	94
Beke 5.....	94
Beke 6.....	103
Thitokgang: Re na le boitlhamedi	110
Beke 7	110
Beke 8.....	119

KGWEDITHARO 1

Thitokgang: Re ipeela mekgele

Tokafatso ya puo:

Seane

Polelwana ya setso e e nang le molaetsa wa tsiboso kgotsa kgakololo go dirisiwa mafoko a tshwantshiso.

Ntšwanyana e bonwa mabotobotong

Seane se re ruta gore fa re ipeela mekgele re sa le bannye, re tla dira ka natla go e fitlhelela.

Dikgang:

Marie o a ipolokela

Dikoko tse dintšhwa tsa ga Thuli

Tlotlofoko

mokgele:	Sengwe se o batlang go se dira kgotsa go nna sona, mme o dira gore o kgone go se fitlhelela.
boloka:	Go tshola sengwe go se dirisa mo nakong e e tlang kgotsa go se dirise madi a gago jaanong.
madi:	Se re se dirisang go duela dilo.
go dira lotseno:	Go bona madi kgotsa tuelo ka go dira kgotsa go dira tiro nngwe.
koko:	Koko ya tshadi e e beelang mae mme ka metlha e na e modumo mme e nnye go na le mokoko.
mokoko:	Koko e tonanyana ya diphuka tsa mebala e gantsi e lelelang kwa godimo phakela.
kgwebo:	Lefelo le batho ba rekisang dilo kgotsa ba neela tirelo, jaaka lebenkele kgotsa salone.
leano:	Dikgato di le mmalwa tse o tsayang tshweetso go di dira go fitlhelela mokgele kgotsa go fetsa tiro.

Tlotlofoko

leka:	Go tsaya matsapa go dira sengwe le fa go le thata.
katlego:	Go fitlhelela maikaelelo a gago kgotsa go dira sengwe sentle.
tswelelopele:	Go tokafatsa go dira sengwe gangwe le gape fa o se leka.
mokgele:	Sengwe se o se newang e le tuelo ya fa o dirile sentle.

Botsa balelapa la gago:

Ke mokgele ofe o o ka ratang gore ke o fitlhelele mo ngwageng ono?

Ke mokgele ofe o o ka ratang gore ke o fitlhelele mo botshelong?

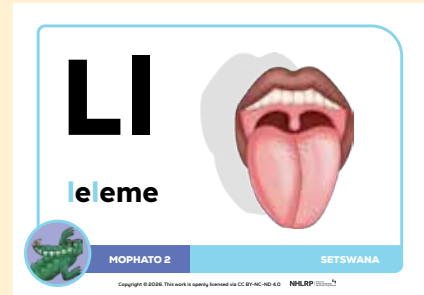

Thitokgang: **Re ipeela mekgele**

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

la	le
lo	lu

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

a l

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba a ala. Ba lala ba ala kobo. Ba abelana dikobo. Ba ka lala ba aelana. Ba leka go aba. Fela dikobo ga di ba lekane. A bale ba lelela dikobo? Ga ba na dikobo.

Molemi o lala a letile. O lala a letile ditholo. O leta nako e telele. Go leta go a mo lapisa. A molemi ga a robale? A ka robala le fa a letile. Fela o lebelela dijalo. O leka go thibela ditholo ka kala.

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko:

le	li
la	lo

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

e i

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Koko ke ele. E na le mae. Ke mae a le makae? Ke mae a le mabedi. Ke bona mae a le mane. Koko e na le mae a le mane.

Batho ba inela diaparo. Ba inela diaparo ka sesepa. Diaparo di na le madi. Ke madi a podi. Ba ikaelela go tlosa madi. A madi a podi a tla tloga?

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

ba	ka	ma
ke	be	me

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

k b m

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba bona kala. Ba bona kala e tala. Ke kala e kima. Bana ba leka go koba kala. Ba dira kika ka kala. Ba taka kika ka kalaka.

Batho ba a bina. Ba binela babogedi. Batho ba rata go bona dibini. Dibini di ngoka babogedi. Dibini di itumelela babogedi. Babogedi le bona ba leka go bina.

Batho ga ba tlotle molao. Molao o thusa gore go nne le kagiso. Kgosi ke ena a bayang molao mo motseng. Go tlola molao ke molato. Motho yo o tlolang molao o a sekisiwa.

Kanelokgang ya maitlhamelo

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

na	no	nu
bu	bo	ba

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Dirisa medumo e e fa tlase go bopa mafoko:

a	l	e	i	k
b	m	o	n	u

Kwala mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Batho ba ipolokela madi. Ba boloka madi a go reka koloi. Ba batla go reka koloi ya dithoto. Ba tla pega dithoto mo koloing.

Batho ba ja nama. Ke nama ya namane. Nama ya namane e monate. Bana ba rata nama ya namane. Ba re e bonolo ebile ga e na mafura.

Koloi e a duma. E dira modumo o mogolo. Modumo o thiba ditsebe. Batho ba dumela gore modumo o ka kaba motho ditsebe. Puso e thibela batho go tsosa modumo o mogolo.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Neo o ithuta lenaane la go atisa dipalo

Neo o rata sekolo. O itumelela go bona ditsala. O rata go buisa. Fela Neo ga a rate dipalo! Ga a itse lenaane la go atisa dipalo.

Letsatsi lengwe Neo o ne a ikaelela go ithuta lenaane la go atisa dipalo. A kopa mmaagwe go mo thusa.

Letsatsi le le latelang mmaagwe Neo a mo tsosa phakela. Fa ba ntse ba nwa tee, a baya dinawa di le thataro mo tafoleng. O ne a re Neo a di abele bana ba le babedi.

“A o ka mpolelela gore o abetse mongwe le mongwe di le kae?”

“Di le tharo, tharo gabedi ke thataro!” Neo a araba.

“Jaanong di abele bana ba le bararo,” mmaagwe a mo laela.

Neo a bala, “Pedi, pedi, pedi. Pedi gararo ke thataro!”

Neo le mmaagwe ba aba dinawa. Kwa bofelong ba beke Neo a kgona lenaane la go atisa dipalo.

Go tlhaloganya

Kwala dikarabo ka mo dibukeng tsa go kwalela tsa gago:

1. Neo o ne a rata eng kwa sekolong?

- a. Ditsala le go buisa.
- b. Ditsala le dipalo.
- c. Lenaane la go atisa le ditsala.

2. Neo o ne a ikaelela eng?

- a. Go tsoga phakela.
- b. Go bala ka dinawa.
- c. Go ithuta lenaane la go atisa dipalo.

Popego ya mafoko

Rulaganya mafoko ka bongwe le bontsi.

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thalela sebopapuo se se re bolelelang gore a ke bongwe kgotsa mo bontsi.

mosese molomo	mola melomo	mesese mela
------------------	----------------	----------------

Bongwe

Bontsi

Thitokgang: Re a thusa

Tokafatso ya puo:

Seane

Polelwana ya setso e e nang le molaetsa wa tsiboso kgotsa kgakololo mme go dirisiwa mafoko a tshwantshiso.

Mabogo dinku a a thebana

Seane se re ruta gore fela jaaka dinku di thusana, batho le bona fa ba thusana ba atlega go rarabolola mathata.

Dikgang:

Boitemogelo jo bogolo jwa ga Candice le Carla

Timeo o thusa balelapa la gagwe

Tlotlofoko

temeka:	Go tshikinyegela mo matlhakoreng, jaaka e kete sengwe se tla wela fa fatshe.
tekatekano:	Go tsepama mme o sa wele fa fatshe.
lapile:	Go lapa thata mme o se na maatla.
boitemogelo:	Leeto le le kgatthisang kgotsa tirwana kwa o le kang dilo tse dintshwa mme o itumela.
mokgerisi:	Mongwe yo o utlwisang botlhoko, yo o tshosang, kgotsa a bua dilo tse di bosula mo go ba bangwe ka maikaelelo.
tlhokomologa:	Go se tseye mongwe tsia kgotsa sengwe ka maikaelelo.
tlhapaola:	Go bua sengwe se se bosula se se utlwisang mongwe botlhoko.
tshegetsatshe:	Go thusa mongwe ka go nna pelonomi, o thusa ka ditiro kgotsa o ba rotloetsa.

Tlotlofoko

kutlwelobotlhoko:	Go nna kutlwelobotlhoko ka go bua mafoko a a gomotsang le go thusa.
thuso:	Go dira sengwe se se thusang mongwe gore tiro ya gagwe e nne botlhofo.
go tlhokomela:	Go tlhokomela mongwe go netefatsa gore o bolokesegile.
kgomotso:	Go thusa motho yo o hutsafetseng kgotsa yo o gobetseng ka go nna gaufi, go mo reetsa le go bua dilo tse di gomotsang.

Botsa balelapa la gago:

O tlhoka thuso ka eng? A nka go thusa ka seno?

Ke eng se re ka se dirang go tokafatsa legae la rona kgotsa lefelo le re nnang mo go lone? Re ka dira seno jang?

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

ra	rê
mê	ra

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

r ê

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Malome o rema kala. O rema kala ka selepe. Go rema kala go thata. Pule o tla mo thusa gorema kala. Pule a re re mo thuse. Rona re tla goga kala gore malome a e reme.

Koko e beela leê. Fa e beela leê e dira modumo. Malome o tsaya leê la koko. A re phokoje o tla ja leê. Fela leê le a thubega. Koko e beela leê gape mo mosong.

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

ti	tu
fu	fe

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

t f

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Tumi o tima molelo. O tima molelo ka metsi. Molelo o tuka mo nageng. Tumi o leka go o tima ka kgetsisi. Fela molelo ga o time. Batho ba tla mo thusa go tima molelo.

Kubu e fula gaufi le noka. E fula bojang. Fela kubu ga e je bojang fela. E fula le dimela. Kubu e ka feta mo masimong. E feta a fata dimela e di ja. Fa batho ba feta e a galefa.

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

do	sô
sa	da

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

d s ô

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba bona dikubu. Dikubu di mo nokeng. Dikubu di kotsi, fela ga di bone bana. Fa di ka bona bana di ka ba loma. Bana ba a sia.

Bana ba bona mosamo. Ba bona mosamo wa mafofa. Mosamo wa mafofa o a itumedisa. Ba tla o somarela. Fa ba o somarela o ka se senyege. Ga ba batle go senya mosamo.

Mme o baka dikuku mo ôntong. Mogote wa ônto o fisa dikuku fa o di baya sebaka. Mme a re nôka e lapisiwa ke go inamela mo ôntong. O kopa Malome go gore a mo thuse ka ônto.

Thitokgang: **Re a thusa**

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

wa	pu
ya	ye

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Dirisa medumo e e fa tlase go bopa mafoko:

p	s	l	w	a	e
i	o	u	t	m	b

Kwala mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Tito o wisa Pule. O mo kgopa gore a we. Basimane ba a wisana. Ba wela mo mosimeng. Fa ba wa ba a gobala. A wena o tla wisa bana?

Selemo ke paka ya meletlo. Batho ba itumelela go opela le go bina. Ba opela dipina ka puo ya bona. Dipina di ruta batho ka ga ditiragalo. Batlhami ba dipina ba dirisa puo e e monate.

Motho yole o a taboga. O tabogela tonki. Tonki yona fa e bona motho e a sia. Ga e batle go ya gae. E ya kgakala le legae. Motho o tla ya go e batla kamoso.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Lerato o thusa mmaagwe mo lapeng

Lerato o nna le mmaagwe, nkokoagwe le kgatsadie. Letsatsi lengwe le lengwe o thusa ka go phepafatsa ntlo. O alola bolao a bo a feela lebala. Morago o ya go ga metsi.

Ka letsatsi Latshipi Lerato o ne a tsoga phakela. A lemoga gore boalo ba ntlo bo leswe. Ka bonako a phamola lefeelo a feela. A itumelela go bona ntlo e le phepa.

Fa Lerato a leba tafole, a bona e kgamathetse dijo. A dirisa lesela le sesepa go e phimola. A itumelela go e bona e phatsima.

Morago Lerato a bona dijana di le leswe. O ne a tsaya metsi a a bothitho le sesepa a di phepafatsa.

Lerato a retologa a leba kwa le kwa. O ne a itumelela go bo a thusitse ba lelapa go phepafatsa!

Go tlhaloganya

Kwala dikarabo ka mo dibukeng tsa go kwalela tsa gago:

1. Lerato o ne a dira eng letsatsi lengwe le lengwe?

- A phepafatsa dijana le go feela.
- A feela lebala, a alola bolao a bo a ya go ga metsi.
- A phimola tafole le go feela boalo ba ntlo.

2. Lerato o ne a dira eng ka Latshipi??

- A phepafatsa dijana, a phimola tafole a bo a alola bolao.
- A feela lebala le go phepafatsa dijana.
- A feela boalo ba ntlo, a phimola tafole a bo a phepafatsa dijana.

Popego ya mafoko

Rulaganya mafoko ka bongwe le bontsi.

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thalela sebopapuo se se re bolelelang gore a ke bongwe kgotsa mo bontsi.

mohumi kala	tsela dikala	bahumi ditsela
----------------	-----------------	-------------------

Bongwe

Bontsi

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

ga	go
hi	he

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

g h

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Dipoo di goga mogoma. Balemi ba lema ka mogoma, morago ba gasa peo. Ba gasa peo ka diatla. Ga ba batle gore peo e pitlagane. Fa pula e nele go bokete go goga mogoma.

Bana ba huhumela legora. Ga ba batle gore bagolo ba ba bone. Fela Pule ga a huhumele. Fa a inama o hupela mowa, a bo a hibila sefatlhego. Pule o bolela gore bana ba huhumetse legora.

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

ša	še
ja	ju

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

j š

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Batho ba jala dimela. Dimela di a jewa, ke dijo tsa dikotla. Fela go na le dimela tse di sa jeweng. Fela batho ga ba je dimela fela. Ba ja le nama. Batho ba ja nama ya diphologolo.

Bana ba bona šaka. Ba bona meno a šaka a matona. Ba lemoga gore šaka e a loma. Malome a re nama ya šaka ke sešabo se se monate. Fela bana ga ba batle go šaba ka nama ya šaka.

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

kg	ngu
khi	kgu

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

kg ng kh

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

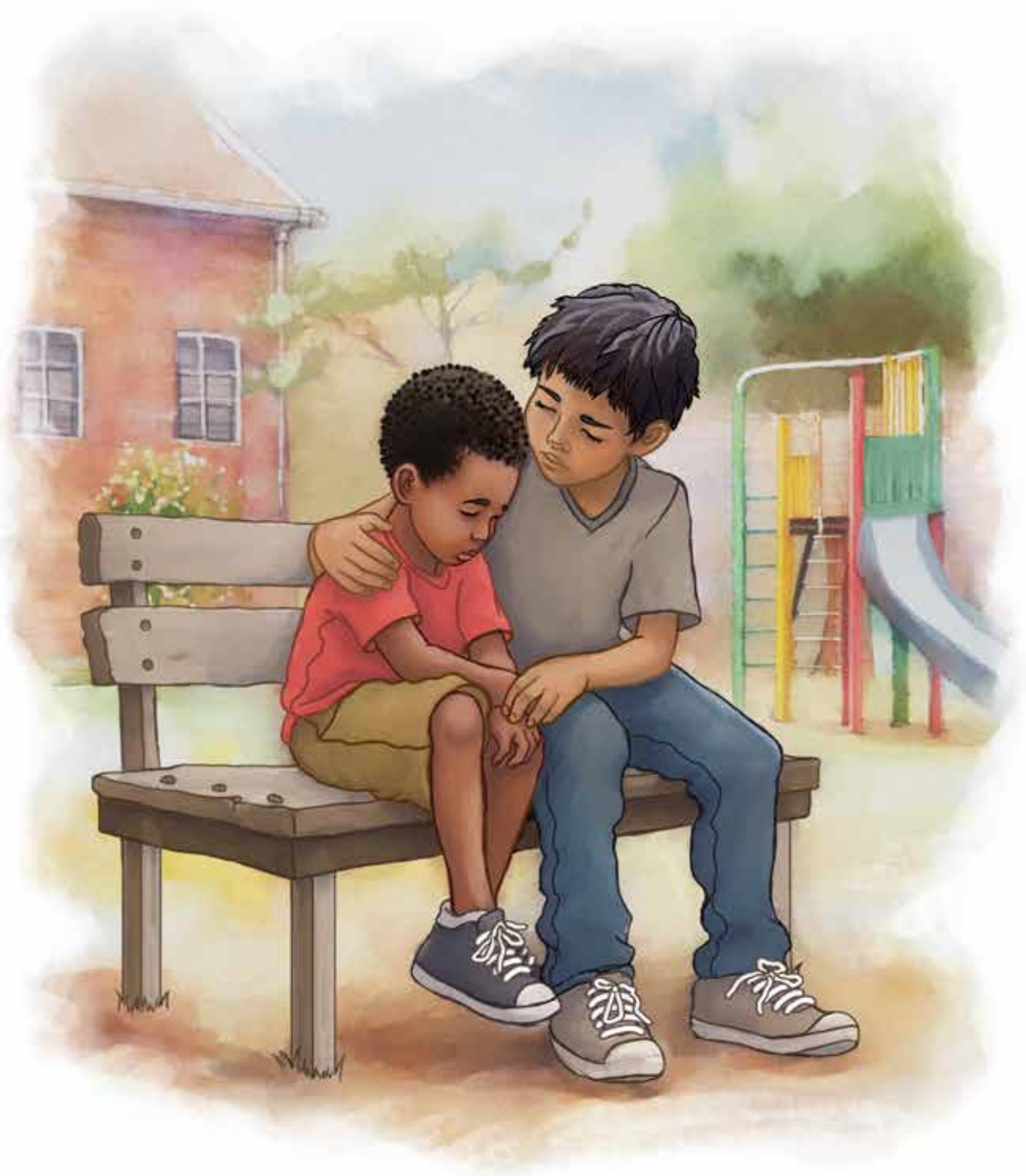
Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Kgama le kgokong ke diphologolo tsa naga. Kgaka ke nonyane ya naga. Kgomo ke phologolo ya le gae. Kgomo, kgama le kgaka di a jewa. Batho ba tsoma dikgama le dikgaka.

Lerato o na le ntho. O ne a ngapa ke katse. Ngaka e leba ntho ya ga Lerato. A re Lerato a seke a e ngapa gone o a e atolosa. Lerato a re mong wa katse o tla mo thusa.

Dikhumo di dira gore batho ba ikgogomose. Fela khumo e kgona go nyelela ka bonako. Fa o dirisa dikhumo go namola khumanego ya batho, o tla segofala. Bahumanegi ba apara dikhiba.

Kanelokgang ya maitlhamelo

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

pha	the
phu	taa

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Dirisa medumo e e fa tlase go bopa mafoko:

th	j	ph	w	a	e
i	o	u	s	n	t

Kwala mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba mophato wa bone ba ithuta ka ga diphologolo. Ba phutha lenaane la diphologolo. Ba kgwala phuti, phage, phala le phokoje. Ba kwala gape lenaane la dinoyane.

Go thunya mosi mo thabeng. Batho ba nna go bapa le thaba. Ba batla go thibela molelo. Ba epa mosima go thiba gore molelo o se fitlhe mo motseng. Molelo o tuka go dikola thaba.

Malome o baakanya legora. O ipaakanyitsa go lema. Fa a sa baakanya legora, dipodi di tla ja mabele. Jaanong o tla nna le mathata. Malome a re go botoka go ipaakanya go sa le gale. Seno ke maano a a botlhale.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Pule o a thusa

Ka letsatsi lengwe go le bothitho, Pule o ne a ya kwa phakeng. A bona mosadi mongwe a sa itumela. Ntšwa ya gagwe e ne e timetse.

“Leina la ntšwa ya gago ke mang mme?” a botsa.

“Leina la ntšwa ya me ke Didi, e na le mmala o mosweu.” Mosadi a araba.

Ba ne ba tsamaya mmogo ba bitsa, “Didi! Didi!”

Ba ne ba leba kwa godimo ga dikala. Ba leba ka fa tlase ga dibanka. Pule a bona bosweu mo gare ga malomo, a tabogela kwa go one.

“A Didi o mo malomong?” mosadi a botsa.

Pule a leba malomo. “Ee, Didi ke yo!”

Didi a tlola a taboga a tsokotsa mogatla.

Mosadi a itumela, a tlamparela Didi.

“Ke a leboga Pule!” ga rialo mosadi. Pule a itumela go bo a mo thusitse go bona ntšwa ya gagwe.

Go tlhaloganya

Kwala dikarabo ka mo dibukeng tsa go kwalela tsa gago:

1. Didi o ne a lebega jang?

- a. O ne a le serolwana
- b. O ne a le mokima a sena mogatla
- c. O ne a le mosweu

2. Pule o bone Didi kae?

- a. Mo godimo ga dikala
- b. Mo malomong
- c. Mo tlase ga banka

Popego ya mafoko

Rulaganya mafoko ka bongwe le bontsi.

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thalela sebopapuo se se re bolelelang gore a ke bongwe kgotsa mo bontsi.

mabati dijalo	leoto sejalo	maoto lebatl
------------------	-----------------	-----------------

Bongwe

Bontsi

Thitokgang: Mebele ya rona

Tokafatso ya puo:

Raeme

Sekwalwa se se khutshwafaditsweng se mafoko a nang le medumo e e tshwanang kwa bofelong. Diraeme go le gantsi di na le morethetho o o maatla mme di a itumedisa le go gopolega bonolo.

Tlhogo, magetla, sehuba le letheka.

Mangole le menwana, mangole le menwana.

Raeme e re ruta ka ga dikarolo tse di farologaneng tsa mmele.

Dikgang:

Lesego o ikutlwa a sa gololosega

Letsatsi la ga Kenosi le le bosula

Tlotlofoko

phuthologo: Go ikutlwa o repile, jaaka fa o ntse mo sofeng.

go se phuthologe: Go ikutlwa o se monate kgotsa o sa lokologa jaaka fa o ntse mo setulong se se thata.

bopelokgale: Go dira sengwe le fa o ikutlwa o tshogile; mme o le kelotlhoko.

ka fa tlase: Ka fa tlase ga sengwe.

bokete: Bokete jwa sengwe kgotsa mongwe.

go ikitse: Go ikutlwa o le ditlhong kgotsa o tshogile gonne batho ba go lebile.

akgela (ka): Go bua sengwe ka mongwe, setshwantsho, kgotsa kakanyo go abelana ka dikgopolo tsa gago.

tlotla: Go nna bonolo mo go ba bangwe; go bontsha gore o kgathalela maikutlo le dikakanyo tsa bona.

Tlotlofoko

bokoa:	Ga o a nonofa. O ikutlwa o lapile ebile ga o kgone go dira ka natla.
nonofile:	Mmele wa gago o nonofile go tsholetsa dilo, go taboga le go tshameka o sa lape ka bonako.
botsogo bo bontle:	Mmele wa gago o ikutlwa sentle gonne o ja dikotla, o robala sentle ebile o itshidila ka gale.
go se tsoge sentle:	Mmele wa gago ga o ikutlwe sentle gonne ga o je dikotla, ga o robale sentle ebile ga o itshidile.

Botsa balelapa la gago:

Ke eng gape se re ka se dirang go boloka mebele ya rona e itekanetse e bile e nonofile?

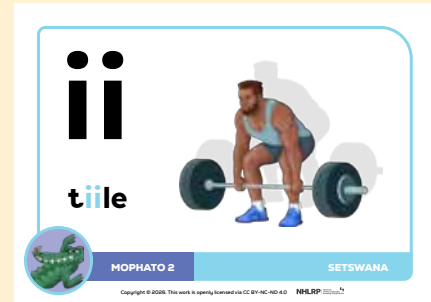
Fa e le gore ke batla go itse sengwe ka mmele wa me, ke tshwanetse go bua le mang?

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

lee	ngii
khee	mee

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

ee ii

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Rakgadi o a feela. O feela ka lefeelo la tlhaga. Fa a feela o ithiba molomo. A re lefeelo le dira lerole. Lerole la lefeelo le a mo kgama. Lefeelo la tlhaga ga le thata.

Modise o bolelela morutabana gore o siile buka ya dipalo. Morutabana o a galefa. A re Modise o siile buka gonne o ne a le thari. Modise a re o siile buka gonne a ne a leleka dipodi.

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

moo	roo
tuu	muu

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

uu oo

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Ditau le mangau di na le maroo. Leroo la tau le na le dinala tse di bogale. Tau e ngaparela ka maroo a yona. Fa e tsoma e dirisa maroo. Fela fa phologolo e e sia, e nyema mooko.

Fa go na le phefo dilo di a thubagana, thuu! thuu! Fa dilo di thubagana di a senyega. Mme ena o itumela fa go na le tuulalo go rile tuu! Mo lelapeng. Fela dikgomo di senya tuulalo ka muu! muu!

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

mme	nna
rre	mma

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

mm nn rr

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Mme o bua le bana. O bua ka ga mebele. A re mmele o tlhoka go nna phepa. Mmele wa motho o tlhoka dijo tsa dikotla. Mebele ya batho e na le mmala o o farologaneng.

Kgosi o nna mo sennong sa gauta. Ke senno se segolo. Batho ba rata senno sa kgosi. Fela ke kgosi fela a nnang mo go sone. A o akanya gore go monate go nna mo sennong seno?

Rremogolo ke tlhogo ya lelapa la rona. Rre o a reetsa fa rremogolo a mo kaela. Borre ba na le maikarabelo a magolo mo lelapeng. Rremogolo le rre ba kopana le borre ba mo motseng go rera dikgang tsa motse.

Thitokgang: **Mebele ya rona**

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

nya	tlu
tlha	tlho

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Dirisa medumo e e fa tlase go bopa mafoko:

ô	š	tlh	l	tl	a
e	i	o	u	d	k

Kwala mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba tlola kgati. Ba tlola kgati ka nako ya go ikhutsa. Ba refosana go tlola. A basimane ba tlola kgati? Nna ke rata fela go tlotla, ga ke rate go tlola kgati. Motlotlo o monate, o ithuta dilo.

Bana ba tlhoka ditlhako tsa sekolo. Mogokgo a re batsadi ba kokoanye madi go reka ditlhako. Fa bana ba ba sena ditlhako ba ka tlhabiwa ke mabotlolo. Go tlhoka go a hutsafatsa. Batsadi ba tla tlhokomela bana.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Dikeledi o dirisa mmele wa gagwe

Dikeledi o tsoga phakela. O dirisa matsogo a gagwe go apara diaparo. O dirisa maoto a gagwe go tabogela kwa sekolong. O dirisa mokwatla go rwala kgetsana ya dibuka.

Kwa sekolong Dikeledi o dirisa ditsebe tsa gagwe go reetsa morutabana. O dirisa molomo wa gagwe go araba dipotso. O opa diatla fa morutabana a mo akgola.

Dikeledi fa a boela kwa gae o dirisa diatla go bula mojako. O dirisa matsogo go konopela monnawe kgwele. Morago o dirisa boboko ba gagwe go dira tirogae.

Kwa bofelong ba letsatsi Dikeledi o ja dilalelo. O khubama a rapela pele a robala. “Ke lebogela go bo ke kgona go dirisa mmele wa me letsatsi le letsatsi!” a rialo ka boitumelo.

Go tlhaloganya

Kwala dikarabo ka mo dibukeng tsa go kwalela tsa gago:

1. Dikeledi o lebogela eng?

- Gore o kgona go dirisa boboko ba gagwe.
- Gore o dirisa matsogo go tlamparela ditsala.
- Gore o kgona go dirisa mmele wa gagwe letsatsi le letsatsi.

2. Dikeledi o dira eng morago ga dilalelo?

- O raga kgwele.
- O khubama go rapela.
- O nwa metsi.

Popego ya mafoko

Rulaganya mafoko ka bongwe le bontsi.

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thalela sebopapuo se se re bolelelang gore a ke bongwe kgotsa mo bontsi.

manga	lenga	leso
mamao	lemao	maso

Bongwe

Bontsi

Medumopuo

Refosanang go buisa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

t ^{sa}	t ^{su}
t ^{se}	t ^{si}

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

ts

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Batho ba tsamaya mo tseleng. Ba tsamaya ka dikoloi. Ke tsela e telele. Dikoloi tsa bona di robega mo tseleng. Jaanong ba tsamaya ka dinao. Ba tla tsena letsatsi le wetse. Go bokete go tsamaya bosigo ka dinao.

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

+

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

ntsa	ntsu
ntsi	ntso

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

nts

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Ga ke rate modumo. O ntsena mo tlhogong. Fela batho ba le bantsi ba rata modumo. Ba nna ba ntse ba letsa mmimo o o modumo. Fa modumo o ntsena, ke opa ke tlhogo. Malome o tla ntsaya ka koloi gore ke seke ka opa ke tlhogo.

Medumopuo

Refosanang go buisa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

tša	tše
tšo	tši

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

tš

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Rakgadi o na le tšale. Ke tšale e khibidu. Malome o mo reketse tšale mo marekelong. Modiredi o ne a re o mo rekisetsa ka tšotšo. Fela Malome a gana go reka ka tšotšo. A re go reka ka tšotšo go koafatsa letseno la mong a lebenkele.

Kanelokgang ya maitlhamelo

Medumopuo

Refosanang go kopanya nedumo eno:

+

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

ntša	ntši
ntšo	ntše

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Dirisa medumo e e fa tlase go bopa mafoko:

ts	tš	n	a	e	i
o	u	l	k	n	b

Kwala mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Basimane ba rata dintšwa. Rre o neetse Tiro mpho ya ntšwanyana. Ntšwanyana e na le methalo le matlho a a phatsimang. Tiro o naya ntšwa dijo letsatsi le letsatsi. Rre a re ntšwanyana e tla gola go nna ntšwa e kgolo.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Lebelo le legolo la ga Kitso

Kitso o rata go taboga. O batla go bona mokgele wa dikgaisano tsa mabelo. Nako ya dikgaisano e gaufi. Kitso ga a nnisege gone go na le batabogi ba ba lebelo thata.

Letsatsi lengwe le lengwe Kitso o a ikatisa. Kwa sekolong o ya kwa lebaleng go ikatisetsa kgaisano. simolola ka go ikotlolola mesifa. O otlolola mesifa ya mokwatla, le ya maoto. Ga a batle go nna le dikgobalo. Kitso jaanong o taboga go potologa lebala gantsi. O emisa go taboga fa mesifa ya gagwe ya maoto e simolola go opa. Go taboga go thata, fela Kitso o a go itumelela.

Ka letsatsi la dikgaisano Kitso ga a ipelaele! O dirile ka natla. Kitso o lebogela mmele wa gagwe o o nonofileng. O lebogela le gore o kgona go taboga ka lebelo!

Go tlhaloganya

Kwala dikarabo ka mo dibukeng tsa go kwalela tsa gago:

1. Kitso o dira eng gore a seke a nna le dikgobalo?

- a. O ikatisa letsatsi le letsatsi.
- b. O taboga go potologa lebala.
- c. O ikotlolola mesifa ya mmele.

2. Kitso o ikutlwa jang fa a taboga?

- a. Go taboga go dira gore a itumele.
- b. Go taboga go dira gore a seke a nnisega.
- c. Go taboga go dira mmele wa gagwe o gobale.

Popego ya mafoko

Rulaganya mafoko ka bongwe le bontsi.

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thalela sebopapuo se se re bolelelang gore a ke bongwe kgotsa mo bontsi.

motlhaba setlhabi	ditlhabi tlhaka	metlhaba ditlhaka
----------------------	--------------------	----------------------

Bongwe

Bontsi

Thitokgang: Re rarabolola masaitseweng

Tokafatso ya puo:

Maele

Polelwana e mafoko a yone a nang le bokao jo bo farologaneng le bokao jwa mmatota.

Go pitikolola maje

Polelwana eno a kaya go batlisisa kgang ka ga sengwe se se sa itsewing go fitlhela o bona dikarabo.

Dikgang:

Bukatsatsi ya ga Bonolo ya sephiri

**Maiphitlha-
phitlhwane**

Tlotlofoko

rarabolola:	Go batla karabo kgotsa go rarabolola bothata.
motlhala:	Karolo e nnye ya tshedimosetso e e go thusang go bona karabo ya sengwe.
bukatsatsi:	Buka ya sephiri e o kwalang ka letsatsi la gago, dikgopolo le maikutlo a gago.
masaitseweng:	Sengwe se se sa itsiweng kgotsa se sa tthaloswe mme se go dira gore o nne le phisego.
iphitlha:	Go ya gongwe kgotsa go baya sengwe kwa batho ba bangwe ba ka se se boneng.
batla/senka:	Go batla sengwe kgotsa mongwe yo o timetseng kgotsa a iphitlhile.
tlhaela:	Kwa e sa tshwanelang go nna teng, go timela kgotsa go tsamaya (jaaka setshamekisi se o sa kgoneng go se bona).

Tlotlofoko

inama:	Go koba mangole a gago mme o isa mmele wa gago kwa tlase go ya fa fatshe.
lefokisi:	Motho yo o batlisisang go itse se se diragetseng.
bopaki:	Sengwe se se netefatsang bopaki jaaka motlhala kgotsa lekwalo.
mmelaelwa:	Mongwe yo re belaelang gore o molato, fela re tshwanetse go netefatsa seno.
batlisisa:	Go batla sengwe kgotsa mongwe ka kelotlhoko.

Botsa balelapa la gago:

A o kile wa nna le masaitseweng mo botshelong jwa gago? Fa e le gore go ntse jalo, a o ka mpolelela ka one?

Masaitseweng a ka nna monate! A re ka direlana metlhala go rarabolola masaitseweng?

Medumopuo

Refosanang go buisa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

tshe	tshi
tsho	tsha

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

tsh

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Balemi ba na le tshimo. Ke tshimo ya merogo. Ba lema merogo le go e tshela motshotelo. Ba tshela dijalo metsi fa go le mogote. Tshimo e a oma fa pula e sa ne. Puso e tshegetsa balemi ka madi fa dijalo tsa bona di senyega.

Medumopuo

Refosanang go kopanya medumo eno:

+

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

ntshi	ntsho
ntsha	ntshe

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

ntsh

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Batho ba a tshwana. Fa o leba ditshwantsho o lemoga seno. Le fa ba na le mmala o montsho kgotsa o mosweu, ditebego di a tshwana. Morutabana o re bontsha setshwantsho sa bogologolo.

Medumopuo

Refosanang go buisa medumo eno:

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

tšhi	tšhe
tšha	tšho

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Batla mafoko otlhe go tswa mo kgannyeng a a dirisang:

tšh

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba rata tšhokolete. Fela tšhokolete ga e na dikotla. Dijo tse di nang le dikotla ke tšhisi le tšhotlho. Tšhotlho ke nama e e senang marapo. Fa o e tšhotlha e monate. Setšhaba se tlhoka go ja dikotla e seng tšhokolete.

Thitokgang: **Re rarabolola masaitseweng**

Medumopuo

Ba refosana go boeletsa medumo eno:

+

+

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Kopanya medumo go buisa dinoko.

ntšhwi	ntšhwe
ntšhwo	ntšhwa

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Dirisa medumo e e fa tlase go bopa mafoko:

w	tšh	n	a	e	i
o	u	h	l	m	k

Kwala mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godiamo:

Mme o reketse nnake diaparo tse dintšhwa. Nnake o tla kgakola diaparo tse dintšhwa kamoso fa a ya sekolong. Mme a re fa a tshasa ditlhako polishe di tla ntšhwafala go ya goile. Diaparo fa di le dintšhwa di a kgatlha.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Kgwele e e timetseng

Letsatsi lengwe Tiro le Dineo ba ne ba batla go raga kgwele. Loapi le ne le apogile. E ne e le letsatsi le le siametseng go raga kgwele. Fela ba ne ba sa bone kgwele ya bona e khibidu.

“Kgwele ya rona e timetse!” ga rialo Tiro.

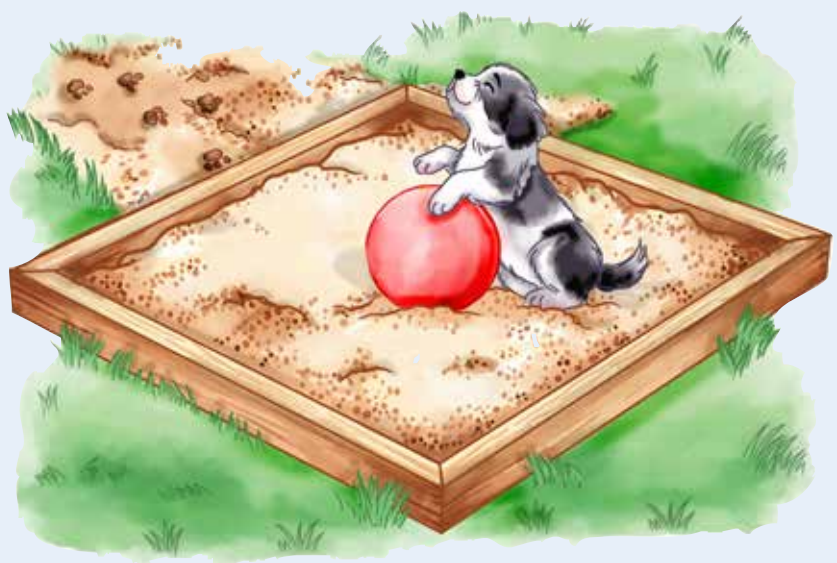
“A re leke go rarabola bothata jono,” Dineo a araba.

Ba ne ba batla mo tlase ga dibanka, fela ba seke ba bona kgwele. Ba lebelela kwa godimo ga ntlo mme ba seke ba e bona. Morago ba bona dikgato mo mmung.

“Dikgato tseno di tla re kaela kwa kgwele e leng gona,” ga rialo Dineo.

“A re sale dikgato morago,” Tiro a araba.

Fa ba latetse dikgato, ba bona ntswa e tshwere kgwele e khibidu. Seno e ne ya nna motlae! Ba ne ba rarabolotse bothata ba kgwele e e timetseng.

Go tlhaloganya

Kwala dikarabo ka mo dibukeng tsa go kwalela tsa gago:

1. Ke eng se se neng se timetse?

- a. Mosese
- b. Kgwele
- c. Buka

2. Tiro le Dineo ba ne ba batla kae?

- a. Mo tlase ga dibanka le kwa godimo ga ntlo.
- b. Mo morago ga ntlo.
- c. Mo tlase ga bolao.

Popego ya mafoko

Rulaganya mafoko ka bongwe le bontsi.

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thalela sebopapuo se se re bolelelang gore a ke bongwe kgotsa mo bontsi.

dijana ditlolo	pene setlolo	dipene sejana
-------------------	-----------------	------------------

Bongwe

Bontsi

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Go Buisa Mafoko a Maleele:

Kopololela mafoko ka mo bukeng ya go kwalela ya gago:

bolelela

Batla mme o thalele ditumanosi tsotlhe.

bolelela

Kgaoganya ka dinoko:

bo/le/le/la

Buisa dinoko:

bo-le-le-la

Kopanya dinoko o buise lefoko:

bolelela

Boeletsa ka mafoko:

modikologo

tshwaragana

boikgogomoso

seilatsatsi

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Kwala mafoko a a tlhaelang:

tla mo tsa

1. Mosi o thunya _____ thabeng.
2. Ba tsaya dibuka _____ bona.
3. Bana ba _____ bina kamoso.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

O kgona go kwala mafoko a le makae ka:

Leka gore o ka bopa mafoko a le makae ka modumo mongwe le mongwe.
Kwala lenaane mo bukeng ya gago.

tsh kg

Bopa polelo o dirisa mafoko a le mabedi mo go a o a kwadileng.

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Rulaganya dipolelo:

1. Mosimane dipodi disa o.
2. Ke kala setlhare ya.
3. Tsaya buka mosimane o.

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Go Buisa Mafoko a Maleele:

Kopololela mafoko ka mo bukeng ya go kwalela ya gago:

bolelela

Batla mme o thalele ditumanosi tsotlhe.

bolelela

Kgaoganya ka dinoko:

bo/le/le/la

Buisa dinoko:

bo-le-le-la

Kopanya dinoko o buise lefoko:

bolelela

Boeletsa ka mafoko:

ditshobokanyo

tshimologong

molebeledi

tshedimosetso

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Kwala mafoko a a tlhangelang:

ka le ya

1. Malome o ____ gae.

2. Bana ba bua ____ morutabana.

3. O rema ditlhare ____ selepe.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

O kgona go kwala mafoko a le makae ka:

Leka gore o ka bopa mafoko a le makae ka modumo mongwe le mongwe.

Kwala lenaane mo bukeng ya gago.

ng kh

Bopa polelo o dirisa mafoko a le mabedi mo go a o a kwadileng.

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Rulaganya dipolelo:

1. Morutabana le bana bua o.
2. Bolo raga bana ba.
3. Dipalo bana ba ithuta.

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Go Buisa Mafoko a Maleele:

Kopololela mafoko ka mo bukeng ya go kwalela ya gago:

bolelela

Batla mme o thalele ditumanosi tsotlhe.

bolelela

Kgaoganya ka dinoko:

bo/le/le/la

Buisa dinoko:

bo-le-le-la

Kopanya dinoko o buise lefoko:

bolelela

Boeletsa ka mafoko:

tsamaisana

motsamaisi

tlhotlheletsa

babatlisisi

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Kwala mafoko a a tlhaelang:

sengwe kwa di

1. Dipodi _____ tla fula.
2. Bana ba kwala sengwe le _____.
3. Mogokgo o dira _____ sekolong.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

O kgona go kwala mafoko a le makae ka:

Leka gore o ka bopa mafoko a le makae ka modumo mongwe le mongwe.
Kwala lenaane mo bukeng ya gago.

th aa

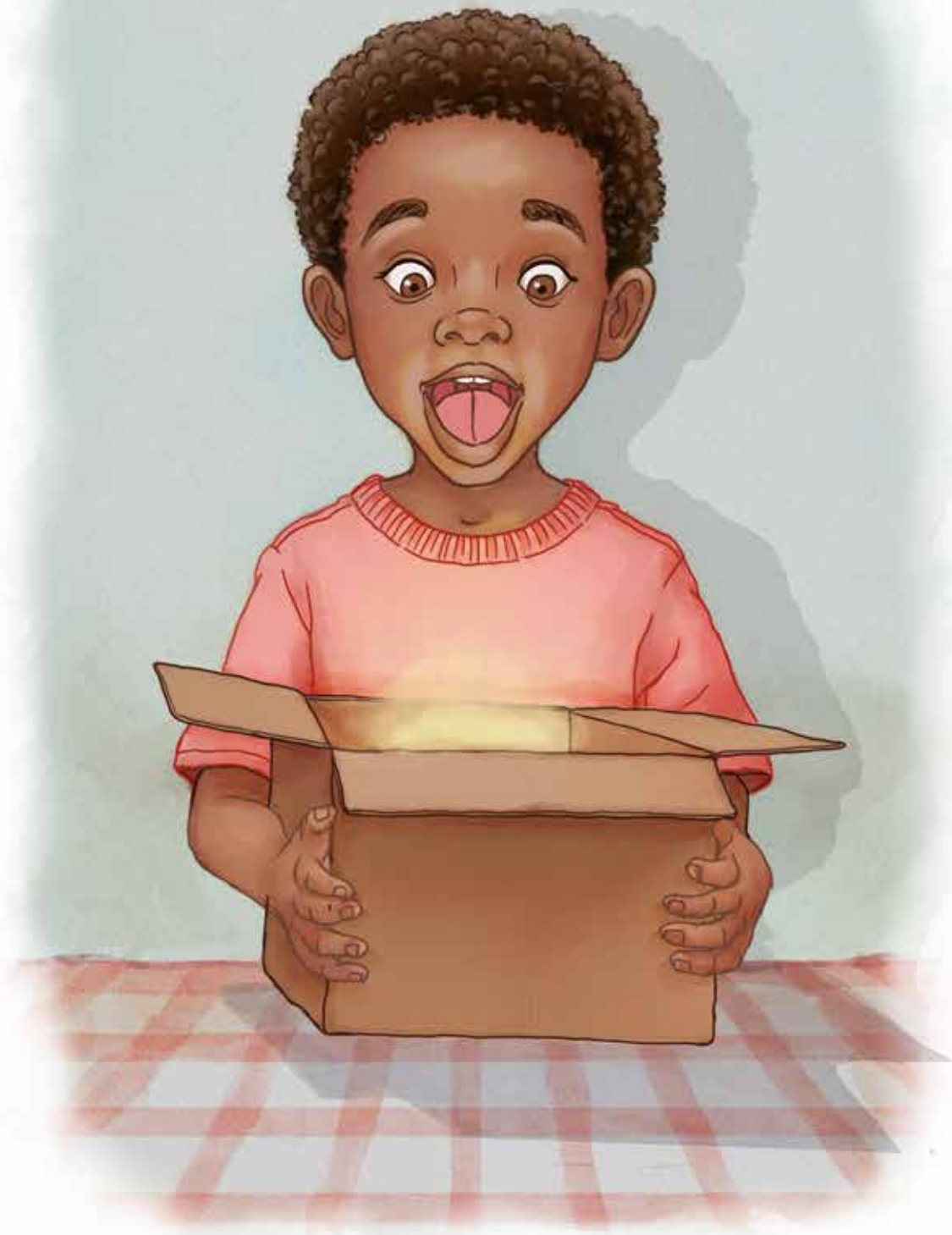
Bopa polelo o dirisa mafoko a le mabedi mo go a o a kwadileng.

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Rulaganya dipolelo:

1. Dibuka bana buisa ba.
2. Araba dipotso batho ba.
3. O go bua leka.

Kanelokgang ya maitlhamelo

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Go Buisa Mafoko a Maleele:

Kopololela mafoko ka mo bukeng ya go kwalela ya gago:

bolelela

Batla mme o thalele ditumanosi tsotlhe.

bolelela

Kgaoganya ka dinoko:

bo/le/le/la

Buisa dinoko:

bo-le-le-la

Kopanya dinoko o buise lefoko:

bolelela

Boeletsa ka mafoko:

tshomarelo

ditshiamelo

tshoganyetso

tsosolosetsa

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Kwala mafoko a a tlhaelang:

tsaya/baya
mo se

1. Bana ba ____ dibuka.
2. Setlhare ____ a gola.
3. O tshela metsi ____ pitseng.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

O kgona go kwala mafoko a le makae ka:

Leka gore o ka bopa mafoko a le makae ka modumo mongwe le mongwe.
Kwala lenaane mo bukeng ya gago.

ny oo

Bopa polelo o dirisa mafoko a le mabedi mo go a o a kwadileng.

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Rulaganya dipolelo:

1. Kgaola kgole malome o.
2. Molelo o dikgong gotsa ka.
3. Kubu bana bona ba.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Buka e e timetseng

Ke nako ya dipalo kwa sekolong. Bokao o lebelela ka fa kgetsaneng ya dibuka fela ga a bone buka ya gagwe. O a hutsafala gonne morutabana o tla galefa.

“A re lekeng go rarabolola bothata jo,” ga rialo Segametsi.

Segametsi le Bokao ba batla ka fa tlase ga tafole ya ga Bokao. Ka fa morago ga setilo. Ba botsa ditsala. Ba lebelela le ka fa morago ga mojako. Fela ba seke ba e bona.

Segametsi a lebelela kwa ntle. A bona mosimane mongwe a tsena phaposi ka phaposi. A ipotsa gore o batla eng. “Mosimane yole o batla eng?” a botsa Kaone.

“Ke bona ekete go na le sengwe mo seatleng sa gagwe,” Kaone a araba.

Bobedi ba tabogela Kwa mosimaneng. O ne a batla mong wa buka. Kaone a lemoga gore o wisitse buka fa a ne a taboga phakela a le thari. Ba ne ba leboga go bo mosimane a rarabolotse bothata ba buka e e timetseng!

Go tlhaloganya

Kwala dikarabo ka mo dibukeng tsa go kwalela tsa gago:

1. Bokao o ne a ikutlwa jang ka ga buka e e timetseng?

- a. A itumetse
- b. A fela pelo
- c. A hutsafetse

2. Segametsi o ne a bona eng?

- a. Buka mo morago ga mojako.
- b. Mosimane a tsena phaposi ka phaposi.
- c. Sengwe se le mo godimo ga tafale.

Popego ya mafoko

Rulaganya mafoko ka bongwe le bontsi.

Kwala lenaane la mafoko ano ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

Thalela sebopapuo se se re bolelelang gore a ke bongwe kgotsa mo bontsi.

poo dintlo	dipodi podi	dipoo ntlo
---------------	----------------	---------------

Bongwe

Bontsi

Sala sentle!
Twelela o biusa
ka metlha.

KGWEDITHARO 2

Thitokgang: Re a utlwa

Tokafatso ya puo:

Pina

Mafoko a kwadilwe go opelwa, gantsi ka mmmino. Dipina go le gantsi di akaretsa morethetho, poeletso, le raeme go thusa go anela kgang kgotsa go ntsha maikutlo.

Didimala, didimala, didimala Lorato (2x)
Bomme ba ile, borre ba ile
Ba ile go senka menate (2x)
Didimala, didimala, didimala Lorato!

Pinanyana e gomotsa ngwana yo o lelelang batsadi ba ba ileng kwa tirong.

Dikgang:

Nyasha mo seraleng

**Bantu o utlwa
botlhoko**

Tlotlofoko

serala:	Sethala se se tsholetsegileng se batho ba diragaletsang motshameko mo go sona.
diragatsa:	Go diragatsa, go opela kgotsa go binela batho ba bangwe.
teko ya bokgoni:	Go leka go bona gore a o ka kgona go bona karolo mo motshamekong kgotsa mo pontshong.
babogedi:	Setlhopha sa batho ba ba bogetseng pontsho.
kgatlhisa:	Sengwe se se dirang gore o re “Ijoo!” ka gone se le molemo thata kgotsa se gakgamatsa.
go se nne teng:	Go se nne kwa o tshwanetseng go nna teng.
e builwe:	O buile sengwe.
kutlobotlhoko:	Boikutlo jo bo hutsafatsang thata fa mongwe yo o mo ratang a seyo kgotsa go diragala sengwe se se utlwisang botlhoko thata.

Tlotlofoko

ponalo ya sefatlhego:	Tsela e sefatlhego sa gago se lebegang ka yone fa o utlwa sengwe.
maikutlo a a sa tshwaneng:	Fa o utlwa maikutlo a mabedi a a farologaneng ka nako e le nngwe.
tlhakatlhakane:	Fa o sa tthomamisegeng gore go diragala eng kgotsa gore o dire eng. Mogopolo wa gago o tllhakatlhakane.
maranyane:	Maranyane ke sengwe se batho ba se dirisang go ba thusa go dira dilo botlhofo, jaaka go ithuta, go bua le ba bangwe kgotsa go rarabolola mathata.

Botsa balelapa la gago:

Ke eng selo se se dirang gore o ikutlwe o galefile kgotsa o kgopisegile?

O bua le mang ka maikutlo a gago?

Medumopuo

Refosanang go buisa medumo yotlhe e o tshwanetseng go e itse:

a	l	e	i	k
b	m	o	n	u
r	ê	t	f	d
s	ô	w	p	y
g	h	j	š	kg
ng	kh	ph	th	aa
ee	ii	oo	uu	mm
nn	rr	ny	tl	tlh
ts	tš	tsh	tšh	nts
ntš	tshw	ntšhw	mp	sw
gw	lw	jw	šw	nkg
ngw	nkh	ngw	nkh	mph

Buisana le molekane wa gago:

1. Ke medumo efe e o neng o sa e itse?
Kwala lenaane la medumo eno mo bukeng ya gago.
2. Ke medumo efe e o tlhokang go ikatisa go e buisa?
Kwala lenaane la medumo eno mo bukeng ya gago.

Ikatise go buisa lego kwala medumo:

- Itirele dipapetlanapuiso tsa gago go di dirisa kwa gae.
- Kopa go ya le Bukapuiso ya Ditumiso kwa gae.
Ikatisetse go buisa go tswa mo tsebeng eno.
- Kopa balelapa la gago go go biletsa medumo e e farologaneng. Kwala medumo fa fatshe.

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko a o tshwanetseng go a itse:

alela	molema	lema	bua	bega
rekisa	koloba	lefoko	simolola	namola
noga	manong	wela	wisa	selelo
romela	leê	letamo	meêdi	taboga
timela	apola	diaparo	kutu	uta
dumela	sebody	fokotsa	diile	sediko
thobane	thata	itaya	nne	monna
nonne	hema	huparela	mmapa	tsena
botsala	gana	mme	tlhama	botlha
phatla	tlhoboga	tlhapi	atlega	mmele
rre	rremogolo	setšhaba	mpona	leswe
ntšwa	nkgo	ngwana	tšale	nkhumisa

Buisana le molekane wa gago:

1. Ke mafoko afe a o neng o sa a itse?
Kwala lenaane la mafoko ano, mo bukeng ya gago.
2. Ke mafoko afe a o tlhokang go ikatisa go a buisa?
Kwala lenaane la mafoko ano, mo bukeng ya gago.

Ikatisetse go buisa le go kwala mafoko:

- Ikatisa go dumisa mafoko a o sa a itseng.
- Kopa balelapa la gago go go biletsa mafoko a a farologaneng. Kwala mafoko fa fatshe.

Thitokgang: **Re a utlwa**

Popego ya Puo

- Mo Kgweditharong ya 1, re tlhophile mafoko ka Bongwe **1** le Bontsi **2+**
- Kopolelela mafoko a a fa tlase mo bukeng ya gago.
- Tlatsa ka mafoko a bongwe kgotsa bontsi.

Bongwe 1	Bontsi 2+
mola	_____
molomo	_____
_____	mesese
mohumi	_____
tsela	_____
_____	dikala
lebatl	_____
sejalo	_____
leoto	_____
leso	_____
_____	manga
_____	mamao

Buisana le molekane wa gago:

1. Ke karolo efe ya lefoko e e re bontshang fa e le bongwe kgotsa bontsi?
Kwala lenaane la dikarolo tsa mafoko ano mo bukeng ya gago.

A o a gopola?

Re bitsa karolo ya lefoko 'sebopi/mofime'.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo. Buisa go fitlhela o kgona go buisa kgang o sa dire diphoso:

Rre o bone basimane ba tshaba. O ne a re, “Basimane le ya kae?” Fela basimane ga ba a mo araba. Ba ne ba tikela ka lebota. Rre o ne a pota ka kwa morago ga lebota a ba fitlhela ba ja mae. “Ke mang a le fileng mae ao?” ga botsa rre. Basimane ba tshoga mme ba seke ba mo araba. Mme o ne a tla a galefile.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo. Buisa kgang ka lobelo lo lo siameng, jaaka e kete o a bua:

Rre o bone basimane ba tshaba. O ne a re, “Basimane le ya kae?” Fela basimane ga ba a mo araba. Ba ne ba tikela ka lebota. Rre o ne a pota ka kwa morago ga lebota a ba fitlhela ba ja mae. “Ke mang a le fileng mae ao?” ga botsa rre. Basimane ba tshoga mme ba seke ba mo araba. Mme o ne a tla a galefile.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo. Buisa kgang ka maikutlo:

Rre o bone basimane ba tshaba. O ne a re, “Basimane le ya kae?” Fela basimane ga ba a mo araba. Ba ne ba tikela ka lebota. Rre o ne a pota ka kwa morago ga lebota a ba fitlhela ba ja mae. “Ke mang a le fileng mae ao?” ga botsa rre. Basimane ba tshoga mme ba seke ba mo araba. Mme o ne a tla a galefile.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Re na le maikutlo

Ke kgona go nna le maikutlo a a farologaneng. Nka itumela, ka hutsafala, ka galefa kgotsa ka tlhobaela.

Ke a hutsafala fa ke timeletswe ke setshamekisi.
Ke a hutsafala fa ke gobetse. Ke a hutsafala fa ke tlhologeletswe mme.

Ka dinako dingwe ke a galefa. Fa mme a nthibela go dira sengwe ke a galefa. Ke galefela rre fa a sa ntlela dimonamone.

Go le gantsi ke a itumela. Ke a itumela fa ke opela, ke taboga le fa ke thuma. Ke itumelela letsatsi le le bothitho. Fa ke ntse le mme le rre ke a itumela.

Wena o hutsafalela eng? O galefisiwa ke eng? O itumelela eng?

Go tlhaloganya

Kopolola mme o feleetse dipolelo:

1. Ke hutsafala fa...
2. Ke galefa fa...
3. Ke itumela fa...

Popego ya Puo

Buisa mafoko a a mo bolokong jo bo nang le mmala.
Go tswa foo, kopololela polelo ka mo bukeng ya gago.
Feleletsa polelo ka lefoko le le nepagetseng.

nna nnela nnisa senno

Pule o _____ mo setulong.

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

sa

swa

we

se

swe

wa

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikaolo.

Refosanang go buisa mafoko:

sela swela masaka sala
boswa wena leswe bowena

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Malome o na le boswa. O abela bana boswa. “Ke tla naya fela bana ba ba kutlo boswa.” ga rialo malome. Bana botlhe ba tla leka go nna le maitseo. Ga ba batle gore ba seke ba newa boswa. Ba tlosa leswe lotlhe mo lesakeng le mo patlelong. “Wena Pule ga o re thuse!” ga ipelaetsa Tiro a galefile.

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

S, SW

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. seale
2. laswe
3. swabo
4. lelose

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Metsi a leswe.

Go na le leswe mo lewatleng. Batho ba leswafatsa lewatle ka mabotlolo le dipolasetiki. Fa lewatle le le leswe, ditlhapi di a swa. Puso e otlhaya batho ba ba latlhelang leswe mo metsing. “A le rona re ka thusa?” ga botsa Dineo. Morutabana a re rotlhe re ka thusa go fokotsa leswe mo metsing.

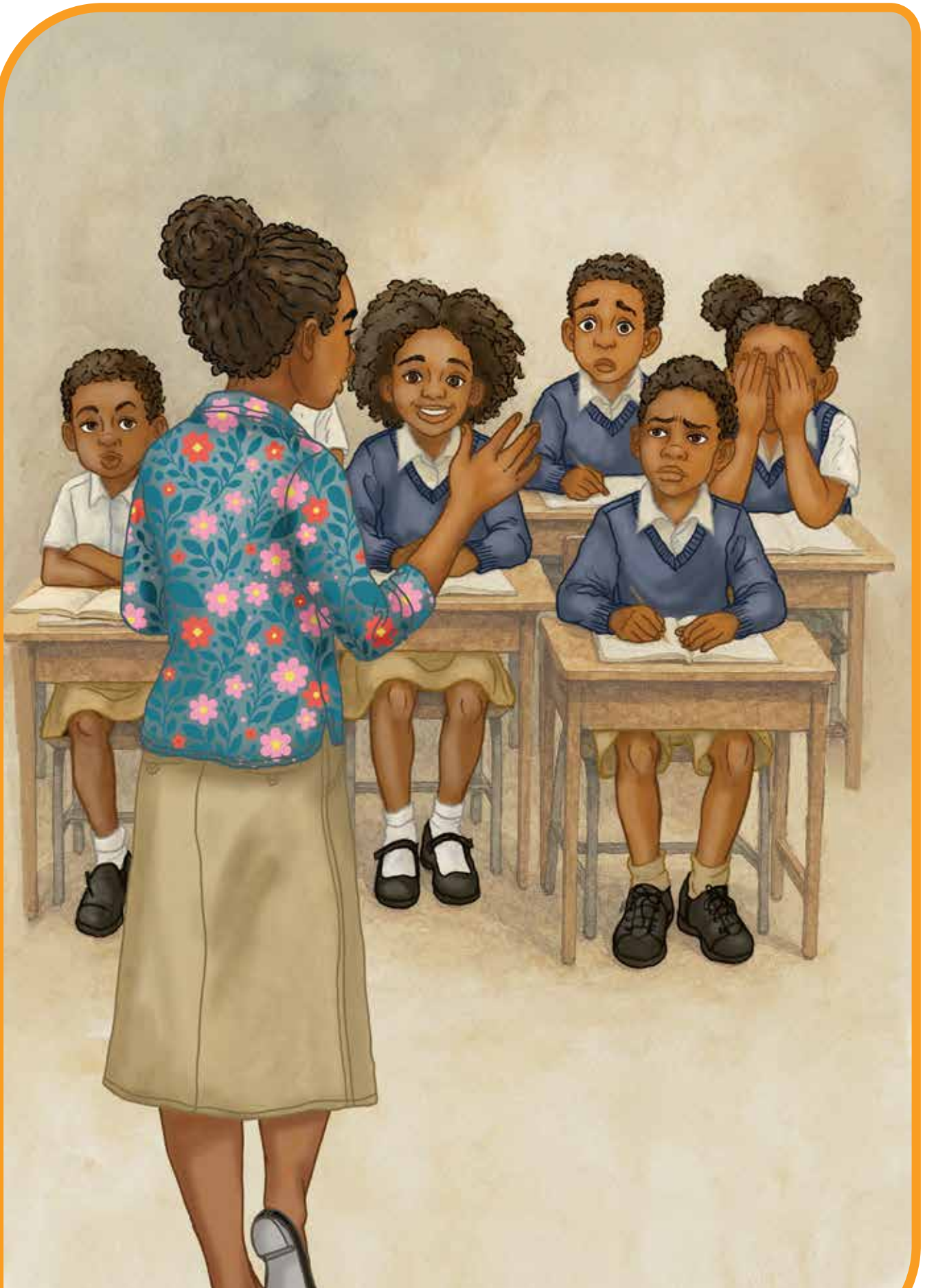
Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

w-e-n-a
l-e-s-w-e

s	w	th	n	a	p
k	ts	e	l	u	i

Kanelokgang ya Maitlhamelo

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

ša

šwe

we

še

šwa

wi

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

šaka wisa mašwalo šwalane
bošwa šaba šele bowena

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Mme a re nama e šele. Jaanong ga gona sešabo.
“Wena o tla šaba ka eng?” Tiro a botsa Lerato.
Malome a re go na le nama ya šaka. A re nama ya
šaka e monate. Fela nna ke tla šaba ka morogo.
Malome a re o tshwara dišaka ka šwalane. Ke yona
nako e e siameng. “A le wena o tla ja nama ya šaka?”
rre a botsa.

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

š, šw

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. nawe
2. kaša
3. leše
4. šwabo

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba šaba ka nama.

Diaparo tsa ga malome di šele. Di šeletse mo phaposing. Molelo o ne wa runya ka šwalane go se ope yo o bonang. Phaposi ya ga malome e na le marulelo a tlhaga. Tlhaga e bošwa ka megala. Mogala wa mo marulelong ke o ne o neng wa gotetsa molelo. “Ke wena o beileng kerese gaufi le mogala!” ga bua malome a galefetse Bokao. Bokao o ne a swaba thata.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

š-e-l-e
b-o-š-w-a

š	w	l	ph	k	a
m	p	o	e	kg	b

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Go nyeba le go sonya

Fa ke itumetse ke a nyeba. Fa ke hutsafetse ke a sonya. Fa o bona ke nyeba, ke a bo ke itumetse. Fa o bona ke sontse, ke a bo ke hutsafetse.

Mme a re go sonya ke monyebo o o inamisitsweng. A o akanya gore go sonya ke monyebo o o inamisitsweng?

Rre a re monyebo o jaaka serwalo sa segosi. A re monyebo o ka dira gore o phatsime mme o lebege o le montle.

Rremogolo a re monyebo o jaaka tllhabo ya letsatsi. Fa o nyeba o ka ikutlwa monate.

Nkoko ena a re ke seke ka nyeba go feta selekano. A re ke seke ka nyeba le fa ke sa itumela. Ga ke a tshwanela go nyeba le fa ke sa ikutlwe monate.

Go tlhaloganya

Kwala dikarabo ka mo bukeng ya go kwalela ya gago:

1. Ke mang a reng monyebo o jaaka tlhabo ya letsatsi?
...a re monyabo o jaaka tlhabo ya letsatsi.
2. Ke mang a reng monyebo ke serwalo sa segosi?
...a re monyebo ke serwalo sa segosi
3. Ke mang a reng go sonya ke monyebo o o inamisitsweng?
...a re go sonya ke monyebo o o inamisitsweng.

Popego ya Puo

Buisa mafoko a a mo bolokong jo bo nang le mmala.
Go tswa foo, kopololela polelo ka mo bukeng ya gago.
Feleletsa polelo ka lefoko le le nepagetseng.

šaba sešabo šabisa dišabo

Nama ke _____ se se monate.

Thitokgang: Re dirisa maranyane

Tokafatso ya puo:

Maele

Mafoko a kwadilwe go opelwa, gantsi ka mmimo. Dipina go le gantsi di akaretsa morethetho, poeletso, le raeme go thusa go anela kgang kgotsa go ntsha maikutlo.

Maano ga a site go sita loso.

Boranyane kgotsa thekenoloji e re thusa go rarabolola mathata a botshelo. Loso ke lone fela le senang tharabololo.

Dikgang:

Zandile o dirisa inthanete

Kya o dirisa disikirini

Tlotlofoko

go batla:

Go batla tshedimosetso mo Inthaneteng ka go kwala mafoko mo mogaleng, mo theboleteng kgotsa mo khomputareng.

tlhwatlhwagodimo:

Fa selo se ja madi a mantsi.

inthanete:

Ke thulaganyo ya lefatshe lotlhe e e golaganyang megala le dikhomputara gore batho ba kgone go bona tshedimosetso le go bua le ba bangwe.

datha:

Se re se rekang gore re kgone go dirisa Inthanete mo megaleng. E go letla go bogela dividio, go romela melaetsa le go batla mo inthaneteng.

sekirini:

Karolo e e sephaphathi ya mogala, khomputara kgotsa thelevišene e o bonang ditshwantsho le mafoko mo go yone.

rotolela:

Go leba sengwe ka lobaka lo loleele o sa lebe go sele.

Tlotlofoko

**go tsaya
karolo:**

Go tsaya karolo mo go sengwe le ba bangwe.

motsotso:

Nako e khutshwane e e botlhokwa kgotsa e e nang le bokao.

sedirisiwa:

Sedirisiwa ke sengwe se re se dirisang go re thusa go dira tiro nngwe. Ka sekai, pensele ke sedirisiwa sa go kwala, mme khomputara ke sedirisiwa sa go thaepa.

tobetsa:

Go tobetsa go raya go tobetsa konopo ya maose, mo sekirining kgotsa mo sedirisiweng go dira gore sengwe se diragale, jaaka go bula motshameko kgotsa molaetsa.

tsietso:

Tsietso ke fa mongwe a bua maaka go leka go bona madi a gago kgotsa tshedimosetso ya gago.

Botsa balelapa la gago:

O ne o dirisa maranyane a mofuta ofe fa o ne o le ngwana?

Maranyane a fetogile jang go tloga fa o ne o le ngwana go fitlha jaanong?

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

to

twe

wi

ti

twa

we

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

tiro gatwa welana bowelo
fetwa wisana timola kutu

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Mawelana a aga a gaisana. Gompieno ba gaisana ka
go taboga. Kabo o fetwa ke Kabelo ka lebelo. Fela
Kabelo ga a kelotlhoko. O taboga go kgabaganya
mmila. O batlile a gatwa ke koloi! Kabo ena o ne a
wela mo mosimeng. Fela a seke a gobala. Mawelana
ano a a ratana.

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

t, tw

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. tato
2. twaga
3. lata
4. twafe

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba betwa ke metsi.

Ga gona metsi mo motseng. Fela mo teng ga motlhaba wa noka go na le metsi. Motlhaba o ka fatwa ka eng? “Motlhaba o ka fatwa ka diesele.” ga rialo rre. Banna ba taboga go ya go tsaya diesele. Diesele di thusa banna go fata motlhaba.

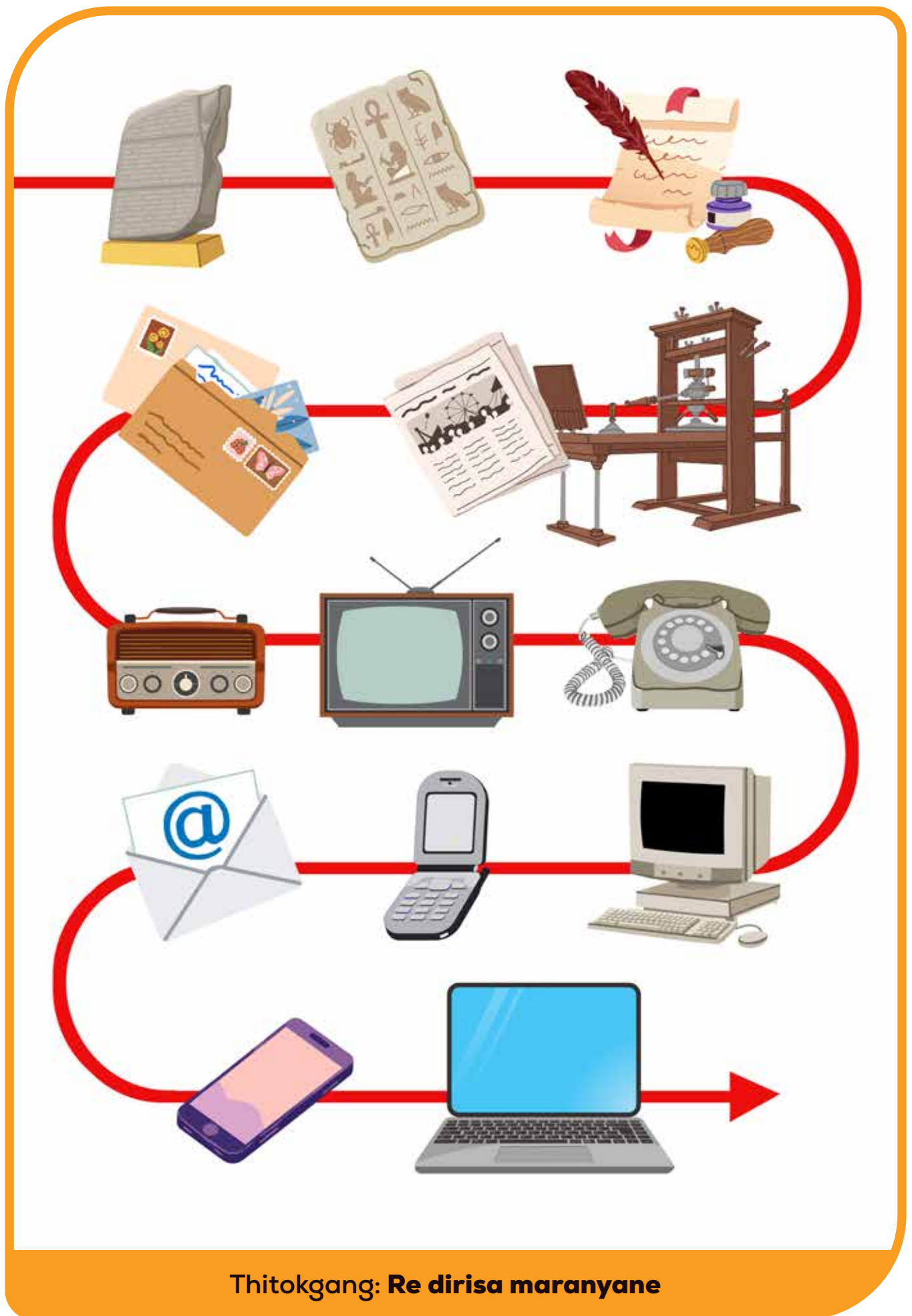
Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

m-o-g-o-b-e
b-e-t-w-a

t	w	š	a	e	m
s	l	g	e	b	o

Thitokgang: **Re dirisa maranyane**

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

nto

ntwe

ni

nti

ntwa

na

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

naga tafole ntwā sewelo
ntwele wisana ntoma timola

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Masole a ya ntweng. Ke ntwā ya banna ba motse.
Masole a rata ntwā. Ba betsana ka marumo le
dithobane. Ba a wisana fa ba betsana. Fa o sa
nonofa o sa kgone go nitama o ka wa, wa gobala.
Fa ntwā e fela go nna le kagiso. Tota batho ba rata
kagiso. A tota ntwā e na le mosola?

Medumopuo

Boeletsa Malapa a Medumo:

nt, ntw

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. tenan
2. twan
3. sane
4. tan

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Masole a rata ntw.

Tiro ya go fisa matlakala e thata. Mosi o ka kgotlela diaparo le dilo tse dingwe. Tota matlakala ga a fisiwe motshegare. Go tlosa leswe la mosi ke tiro e tona. Leswe la mosi le ka tsosa ntw magareng a baagisani. Batho ga ba rate go dira tiro e e bokete. Baagisane ga ba rate ntw. Ntw e senya botsalano.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

d-i-n-t-w-a
l-e-s-w-e

n	t	w	d	a	s
th	a	e	i	l	j

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Ijese monate ka thebolete

Lerato o na le thebolete. O a e kgotlakgotla. Go tlhagelela papatso. O kgona go buisa mafoko a papatso! O buisa fa e reng: 'Kgotla mme o fenye!' O tla dira eng? A o tla kgotla mo papatsong?

Lerato o kgotla mo tirisong eseng mo papatsong. O kgotla tiriso ya motshameko o o itumedisang. Fela go thata go o tshameka. O tshwanelwa ke go kgotla ka lebelo gore a fenye! O tla kgotlakgotla ka bonako!

Lerato o rata motshameko ono. Ga o motlhofo, fela o a itumedisa. Fa a kgotla, go tlhagelela dikhutlo. Kgotlakgotla mme khutlo, khutlo, khutlo di a tlhagelela.

Jaanong Lerato o kgotla tiriso ya mmapa. Go tlhagelela mmapa wa ditsela. Lerato o kgona go buisa mmapa. Seno se a mo kgatlha.

Thebolete e na le tiriso ya go taka. Lerato o kgona go taka dilo mo theboleteng a bo a di phimola. O kgona go taka a sa tlatse leswe.

Lerato o itumelela thata tiriso ya dibuka. Mo tirisong eno o kgona go bona dibuka di le lekgolo. O kgona go buisa dibuka di le dintsi. Eno e di gaisa tsotlhe.

Go tlhaloganya

Kopolola mme o feleetse dipolelo:

1. Lerato o kgona go taka ntle le _____ mo theboleteng.
2. Lerato o rata tiriso ya _____ botoka.
3. Lerato o tshameka motshameko o o itumedisang. O a kgotla go bo go tlhagelela _____.

Popego ya Puo

Buisa mafoko a a mo bolokong jo bo nang le mmala.
Go tswa foo, kopololela polelo ka mo bukeng ya gago.
Feleletsa polelo ka lefoko le le nepagetseng.

dira dirisa direla direlana

Batho ba _____ madi a bona.

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

nki

kwe

nkwa

nko

kwa

nkwo

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

kobo gakala nkisa lekwele
kolobe nkagela nkwe sekepe

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Morutabana a re re kwale ka ga diphologolo. Ke tla kwala ka ga nkwe, nkwe ke phologolo e e tlhaga. Rre o tla nkisa kwa serapeng sa diphologolo gore ke bone dinkwe. Ke tla kwalela tsala ya me ka ga loeto. “A dinkwe di ka ja dinku?” ke ne ka botsa rre. Rre o ne a re o tla nkwarela karabo gore ke seke ka e lebala.

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

nk, kw, nkw

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. lakwa
2. kwen
3. sankwi
4. kun

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Nkwe e jele nku.

Mme o re ela tlhoko. Fa ke ne ke gobetse o ne a nkisa kwa ngakeng. Morago o ne a nkatla ka lerato. Rre ena o lekola tiro ya me ya sekolo. O nkwalela mafoko a a thata gore ke ikatise go a buisa. Ke buisa mafoko ke bo ke leka go a kwala. Morago rre o nkwalela gore ke kgone go siamisa.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

n-k-u
l-e-k-w-a

n	k	w	i	tlh	a
l	b	u	e	d	s

Kanelokgang ya Maitlhamelo

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

gwe

jwa

ja

gwu

jwo

je

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

jalo segwa goga sejwa
jela ojwa gagwe jona

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Fa pula ena bojang bo a gola. Malome o isa dinku
kwa nageng go fula. Dinku tsa gagwe di fula bojang
jo botala. Fela malome ga a di letle go ja dijalo
tsotlhe. Fa di ka ja mabele o tla di leleka. Mabele a
ka rojwa ke dinku. Fela mabele a kgona go ojwa ke
phefo. Mabele ke dijalo tse di jewang ke batho.

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

gw, jw

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. gwago
2. laja
3. jwaro
4. jodi

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Koloi e gogwa ke tonki.

Bana ba loga moseme. Moseme o logwa ka bojang. Bojang bo rokwa ka tlhale gore bo kgomagane. Bana ba ya go sega bojang kwa nokeng. Bojang bo segwa ka sekere. Ba omisa bojang pele ba dira moseme. Moseme o mosola. O ka ajwa jaaka neo. Fa moseme o logilwe ka ditlhale tsa mebala o a kgatlha.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

s-e-g-w-a
j-e-s-a

g	w	j	n	a	p
e	k	l	s	b	i

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Leotwana

Ke akanya ka ga maotwana, mo baesekeleng, mo beseng le mo terokong. Maotwana fa a dikologa a dira gore dilo di tsamaye. Re kgona go tsamaya ka bonako fa re na le maotwana.

Akanaya ka ga baesekele, bese le terorko tse di senang maotwana. Di ka kgona jang go tsamaya? Di ka se kgone. Di tlhoka maotwana.

Bogologolo tala go ne go sena maotwana! A o ka akanya ka ga seno? Go ne go ntse jang? Go ne go ka nna jang fa re ne re sena maotwana.

Gongwe o ne o ka pagama mmoulo, podi kgotsa nku. Kgomo, podi le nku ga di na maotwana. Di kgona go tsamaya ntle le maotwana.

O ne o ka dirisa maoto a gago. Maoto a gago ga se maotwana. maoto a gago a kgona go tsamaya ntle le maotwana. Ga o tlhoke maotwana go tsamaya.

Re dirisa maotwana thata. Go bokete go akanya ka ga fa go ne go sena maotwana.

Go tlhaloganya

Kopolola mme o feleletse polelo:

1. Go ka nna jang fa...
2. Go thata go akanya ka ga...
3. Re ka tsamaya ka bonako fa...

Popego ya Puo

Buisa mafoko a a mo bolokong jo bo nang le mmala.
Go tswa foo, kopololela polelo ka mo bukeng ya gago.
Feleletsa polelo ka lefoko le le nepagetseng.

goga gogela gogisa gogana

Banna ba _____ mogala.

Thitokgang: Re latela ditaelo

Tokafatso ya puo:

Maele

Mafoko a kwadilwe go opelwa, gantsi ka mmmino. Dipina go le gantsi di akaretsa morethetho, poeletso, le raeme go thusa go anela kgang kgotsa go ntsha maikutlo.

Go gata mo tlhako ya ntlha e gatileng.

Go latela dikgato tse di setseng di lekilwe mme tsa atlega.

Dikgang:

**Nna ka pabalesego
Lesego!**

**Vusi le boalo jwa
noka**

Tlotlofoko

tselana:	Tsela e tshesane kgotsa tsela e nnye.
tshesane:	Ga e sephara; e nnye mo matlhakoreng.
tsibositse:	O boleletse mongwe ka kotsi gore a kgone go nna kelotlhoko.
kotsi:	Sengwe se se ka go utlwisang botlhoko.
boalo jwa noka:	Lefatshe le le kwa tlase ga noka.
sebeta:	go nna pelokgale le go leka sengwe se se tshosang.
go gwetlhiwa:	Fa mongwe a go gwetlha go dira sengwe se se pelokgale, se se sa reng sepe, kana se se tshosang go sekae.
go elela:	Metsi a elela ka iketlo go nna molatswana o monnye.
ditaelo:	Melao kgotsa ditaelo tse di go bolelelang gore o dire eng kgotsa gore o dire sengwe jang.
babalesega:	Go sirelediwa mo kotsing kgotsa kgobalong.

Tlotlofoko

go raelega: Go ikutlwa o batla go dira sengwe le fa o itse gore ga o a tshwanela go se dira.

poifo: Maikutlo a o nang le one fa o akanya gore sengwe se ka go utlwa botlhoko kgotsa se a tshosa.

Botsa balelapa la gago:

A o ka akanya ka nako e ka yone go latela ditaelo go neng ga go thusa gore o nne o babalesegile?

A o ka akanya ka nako e o neng o sa latele ditaelo ka yone? Go diragetseng?

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

lwa

nwe

rwe

lwe

nwa

rwo

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

selwa nala lwela rwesa
rona lorwa nawa bonwa

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Dinonyane di ja dinawa mo tshimong. Molemi o lwa le tsona. O lwela gore dinonyane di seke tsa fetsa dinawa. Fa pula ena dinawa di nwela mo metsing. Dinawa fa di wela fa fatshwe di selwa ke magotlo. Magotlo ga a lwele dinawa le dinonyane. Molemi o jelwa dinawa ke magotlo le dinonyane. “Molemi o tota a rwele tiro e e bokete!” ga rialo malome.

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

lw, nw, rw

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. wana
2. larwa
3. lalwa
4. lanwe

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Dinonyane di lwela dinawa.

Dikubu di nna mo nokeng. Fa di bona batho di nwela mo metsing. Dikubu di rata go lwa. Di lwela mo gare ga metsi. Fa di lwa di fudua metsi a bo a nna seretse. Fa metsi a le seretse dikubu ga di bonwe motlhofo. Fa dikubu di sa bonale di kotsi.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

w-e-l-w-a
w-e-n-a

l	w	n	r	i	n
l	e	a	m	o	p

Thitokgang: Re latela ditaelo

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

kge

kgwe

ka

kgo

kgwa

ko

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

gogwa soka kgora sekgwa
koko kgwara kago kgetsi

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba pagame koloi go ya sekolong. Ga se koloi ya
dikgomo. Ke tekisi e kgolo. Ga e gogwe ke dikgomo.
E tsamaya ka leokwane. Bana ba baya dikgetsana
tsa bona kwa morago mo tekising. Tekisi e tsamaela
kwa kgakala ka bonako. E feta dikgwa le dikago tse
dikgolo tsa toropo. Batho ba kgatliwa ke mebala
ya tekisi le lebelo la yona.

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

kg, kgw

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. mokgo
2. kgwamo
3. bakga
4. laka

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Kgomo e kgaotse kgole.

Bana ba bina mo patlelong. Ba bina ba akga maoto le matsogo. Batho ba kgobokana go bogela bana. Ba a kgatlhega fa ba bona ba bina. Bana ba bina ka mokgwa wa segompieno. Batho ba akgola bana. “Ruri seno ke maiteko tota!” ga tlhaeletsa mogokgo wa sekolo. Bana ba dirisa kgwele le dithobane fa ba bina.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

kg-e-ts-i
s-e-kg-w-a

kg	t	w	o	l	e
b	th	i	a	s	ts

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Nna o bolokesegile!

O tshwanetse go nna o bolokesegile. Fa o kgabaganya mmila, o nne kelotlhoko! O lebe kwa mojeng le kwa molemeng.

O seke wa thuma fa go se mogolo gaufi. O ka thuma mmogo la rraago kgotsa mmaago. Fela o tshwanetse go kopa tetla pele o thuma.

Fa o ya go tshameka o laele bagolo. O ka bolelela mmaago kgotsa rraago. O ka bolelela le nkoko. O seke wa tsamaya o sa laela.

Fa o ya marekelong le mmaago kgotsa le rraago, o nne gaufi le bone ka dinako tsotlhe. Fa o sa dire jalo o ka timela. Fa o akanya gore o timetse, o bolele mongwe yo mogolo.

O leke go gakologelwa aterese ya gaeno. Ka ga jalo fa o timetse o ka kgona go bolelela mongwe yo mogolo kwa o nnang gone.

O seke wa tsamaya bosigo o le nosi. O nne mo lapeng o bolokesegile. Go tsamaya bosigo go kotsi.

Leka go nna o bolokesegile ka dinako tsotlhe.

Go tlhaloganya

Kopolola mme o feletse dipolelo:

1. O tshwanetse go ya go tshameka...
2. O leke go gakologelwa...
3. Fa o kgabaganya mmila o...

Popego ya Puo

Buisa mafoko a a mo bolokong jo bo nang le mmala.
Go tswa foo, kopololela polelo ka mo bukeng ya gago.
Feleletsa polelo ka lefoko le le nepagetseng.

kgaba

kgabisa

kgabela

mokgabiso

Bana ba _____ phaposi.

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

nkgo

nkgwi

kgo

nkga

nkgwe

kga

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

nkgo kgaka senkgwe nwela
kgala nkgwane ronkga nkgelela

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Dikamela ke diphologolo tsa sekaka. Kwa sekakeng
ga gona dikgwa le metsi a a tlhokega. Dikamela di
kgona go bona metsi motlhofo. Di kgona go nkgelela
metsi a le kgakala le tsona. “A dikamela di kgona go
nkgelela metsi a le mo nkgong?” ga botsa nkoko.
“Ee, di kgona go nkgelela metsi gongwe le gongwe,”
re a tlhalosa.

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

nkg, nkgw

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. kgon
2. kgwaromo
3. nkgwese
4. makgo

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Senkgwe se monate.

Leswe le dira gore go nkge. Fa go na le monkgo o o bosula go tlala ditshenikegi. Ditshenekegi di a loma. Nnake o ne a loma ke legotlo. O ne a re o ronkgwa ke ditlhako. Le fa ke mo kgoma, a re ke a mo ronkga. “Fa o sa batle go ronkgiwa, o seke wa tshameka le bana ba bangwe.” ga rialo mme.

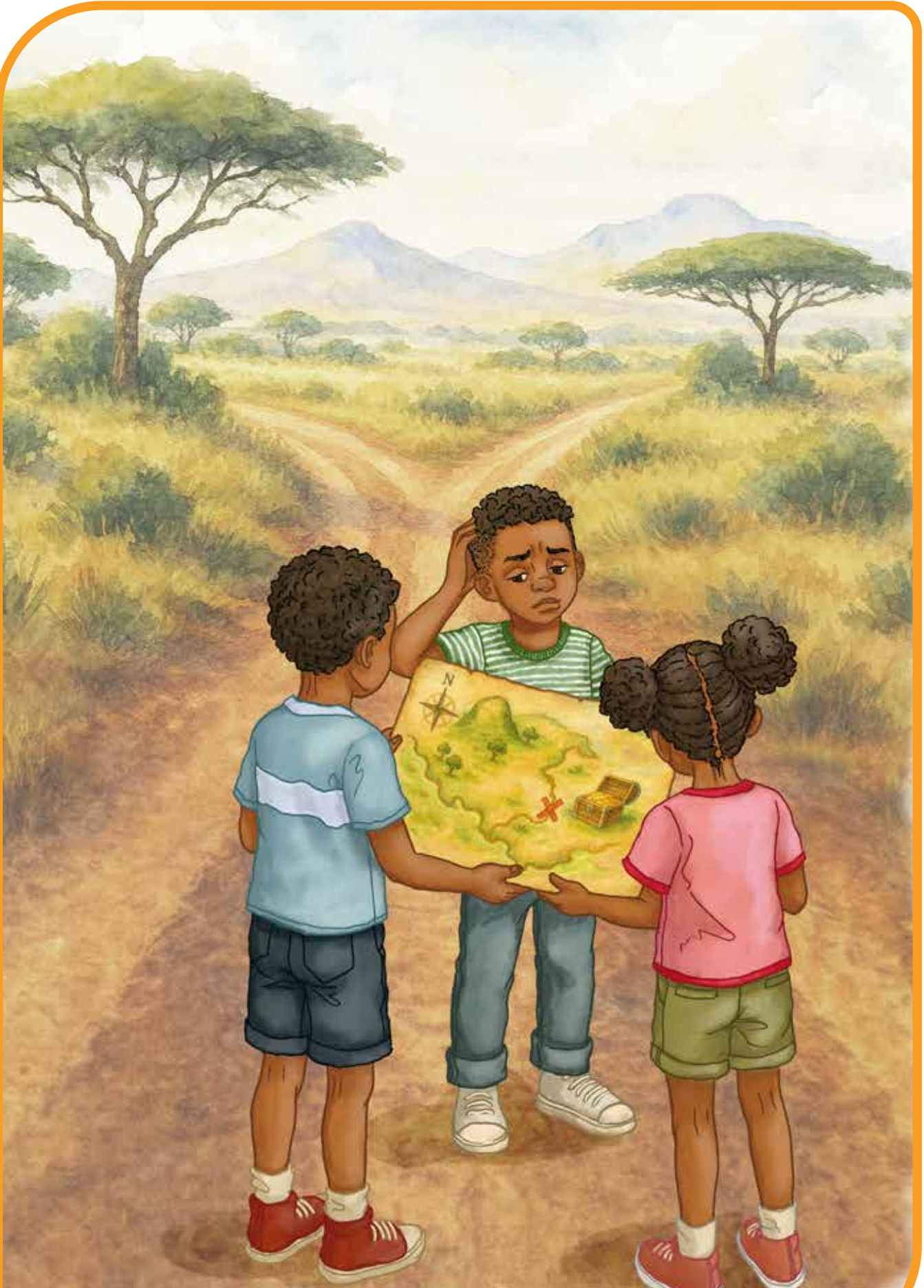
Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

m-o-kg-w-a
n-kg-o

n	kg	w	e	l	m
o	r	a	s	b	t

Kanelokgang ya Maitlhamelo

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

ngwa

nngwi

ngo

ngwo

nngwe

nga

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

ngapa nngwe sengwe ngoka
bonngwe ngwana eng leng

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Katse e rata go tshameka. E ngapa sengwe le
sengwe ka dinala tsa yona. E dirisa dinala go
ngaparela dilo. Fela ga e ngape ngwana. Fa e bona
ngwana e a mo sikologa. Ke eng fa katse e rata go
gapa dilo? Mme a re e a bo e lotsa dinala tsa yona.
Malome o ne a re, “Nkile ka bona katse e kgwara
kgwara lebota ka dinala.”

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

ngw, nngw

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. gangwa
2. panga
3. ngwese
4. langa

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Katse e bona ngwana a lela.

Fa bana ba feta fa gaufi le lebenkele, ba utlwa sengwe se nkgga monate. Go ne go nkgga dijo tse di apeilweng. “Okare nka ja sengwe se se monate.” ga rialo Nkgomotseng. “Fa o na le madi, o ka reka sengwe le sengwe.” Dipuo a mo araba.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

m-o-ng-w-e
r-o-n-k-g-a

n	ng	w	a	kg	m
e	k	i	r	ts	o

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Mogolo yo o mo tshepang

Ngwana o tshwanetse go nna le mogolo yo a mo tshepang. E ka nna mmaago kgotsa rraago. E ka nna gape le nkoko. Mogolo yo o mo tshepang o tla netefatsa gore o nna o bolokesegile.

Pule o ne a ya kwa marekelong. Monna mongwe o ne a mo raya a re, “E tla o tsamaye le nna!” Fela Pule o ne a ikutlwa a sa bolokesega.

Pule o ne a re, “Nnyaa, nka se tsamaye le wena.”

Pule o ne a tabogela kwa go mmaagwe gonne a mo tshepa. Mmaagwe o tla dira gore a bolokesege. O ne a re, “Mme, monna yole o ne a re ke tsamaye le ena. Fela ke ne ka ikutlwa ke sa bolokesega.”

Mmaagwe a re, “Monna yole o kotsi. Ga se mogolo yo o ka mo tshepang. O nne gaufi le nna. O tla nna o bolokesegile.”

Mmaagwe a re, “Pule o dirile sentle ka go tabogela kwano. Ke go boleletse gore fa o ikutlwa o sa bolokesega o mpolelele. O dirile sentle Pule, ke motlotlo ka wena!”

Pule o bolokesegile. O bolokesegile fa a na le mmaagwe.

Mogolo yo o mo tshepang o tla dira gore o bolokesege. O bolelele mogolo yo o mo tshepang fa o ikutlwa o sa bolokesega.

Go tlhaloganya

Kwala dikarabo ka mo bukeng ya go kwalela ya gago.

1. Monna wa kwa marekelong o ne a reng?
Monna wa kwa marekelong o ne a re...
2. Pule a ka tshepa mogolo ofe?
Pule a ka tshepa...
3. O tla bolelela mang fa o ikutlwa o sa bolokesega?
Fa o ikutlwa o sa bolokesega o tshwanetse go bolelela...

Popego ya Puo

Buisa mafoko a a mo bolokong jo bo nang le mmala.
Go tswa foo, kopolelela polelo ka mo bukeng ya gago.
Feleletsa polelo ka lefoko le le nepagetseng.

nkgga nkgela nkgisa nkgisetsa

Malomo a _____ monate.

Thitokgang: Re na le boithamedi

Tokafatso ya puo:

Seane

Polelwana ya setso e e nang le molaetsa wa tsiboso kgotsa kgakololo go dirisiwa mafoko a tshwantshiso.

Kgakakgolo ga ke na mebala, mebala e bonwa dikgakaneng.

Bana ba ka kgona go tlhama dilo go gaisa bagolo ba bona.

Dikgang:

Boraše jwa go penta

Morwa yo o botlhale

Tlotlofoko

boraše jwa go penta:

Sedirisiwa se se tlwaelegileng sa go penta.

motaki:

Motho yo o dirang botaki, jaaka ditshwantsho kgotsa ditshwantsho tse di pentilweng.

setshwantsho:

Setshwantsho se se dirilweng ka pente.

phousetara:

Setshwantsho se segolo se se gatisitsweng kgotsa letshwao le le beilweng mo leboteng go abelana tshedimosetso.

go tlhalefa:

Go bontsha go akanya sentle le go dira ditlhopho tse di siameng.

ka kelotlhoko:

Go akanya ka iketlo le ka tsela e e utlwalang sentle pele ga o dira tshweetso kgotsa o tsaya kgato.

botlhaswa:

Go sa ele tlhoko le go dira diphoso kgotsa go baka mathata.

fitlhelela:

Go dira sengwe ka katlego.

boithamedi:

Go dirisa mogopolo wa gago go dira sengwe se sentšhwa kgotsa go dira sengwe ka tsela ya gago e e kgethegileng.

Tlotlofoko

boitlhamelo: Bokgoni jwa go akanya ka dikakanyo tse dintšhwa le go dira kgotsa go dira dilo ka tsela ya gago.

go dira e kete: Go dira sengwe kgotsa go akanya gore sengwe se teng mme se seyo.

go ijesa dijo tsa ditoro: Go ijesa dijo tsa ditoro ka go tshameka kgotsa go akanya ka dilo tse e seng tsa nnete.

Botsa balelapa la gago:

Ke eng se o ratang go se dira kgotsa go se aga?

Ke leng moo o ikutlwang o le botlhami go gaisa?

Medumopuo

Ke medumo efe e o
ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go
kopanya medumo:

kho

nkha

ha

khe

nkhe

he

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

khumo hema hupa nkhumisa
khibidu khutlo halofo heke

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Go na le kgotlelego ya mowa. E dirwa thata ke mosi
wa dikoloi. Mosi wa dikoloi o nkhemisa bokete. Fela
badiri ba dikoloi ga ba kgathale. Bona ba lebile fela
dikhumo. Fa ba ka fokotsa mosi wa dikoloi ka halofo,
seno se ka thusa. Batho ba ka hema mowa o o
phepa. Batho ba ka kgona go khutlisa kgotlelego fa
ba ka nna le tirisano mmogo.

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

kh, nk

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. pahu
2. mokhu
3. khupan
4. loho

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba hupa metsi.

Batswana ba re, khumo le lehuma di lala mmogo. Seno se raya gore fa mongwe a humile, a seke a nna mabela. A thuse batho ba bangwe ka gone khumo ga e nnele ruri. Fa khumo ya gago e nyelela, batho ba bangwe ba ka go thusa. Fela fa o tshepile dikhumo tsa gago, o tla tlhoka thuso. Go, o tla tlhoka thuso.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

n-kh-u-f-a
h-e-m-a

n	kh	h	u	a	l
e	m	r	ts	f	r

Thitokgang: **Re na le boithamedi**

Medumopuo

Ke medumo efe e o ka e kopanyang?

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go kopanya medumo:

pho

mpha

mpi

phe

mphe

mpa

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Refosanang go buisa mafoko:

phate mpho phepa mpheta
mphisa mphekola mphuthela mphatlha

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Kamoso re tsaya loeto. Re ya go etela nkoko. Mme o mphuthela diaparo. Rre ena o tla mphuthela ditshamekisi. Nna ke tla phuthela mpho ya ga nkoko. Phakela mokoko o tla mphaphamisa fa o lela. Ga ke rate go ema gaufi le mokoko fa o lela. Fa o phuphutha diphuka tsa one, o ka mphatlha. Maloba nnake o ne a mphatlholola fa ke ne fa fatlhilwe.

Medumopuo

Boeletsa malapa a medumo:

ph, mph, mp

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Tlhatlhamolola ditlhaka go dira mafoko:

1. phem
2. phetam
3. phom
4. phatlham

Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Rakgadi o mphile mpho.

Ngwagola nnake o ne a mphisa ka metsi ka phoso. Mme o ne a nkisa kwa bookelong. Ngaka o ne a mphekola ka molemo. O ne a naya mme molemo wa go mphekola. Kwa gae mme o ne a mpha molemo gore ke itshase. Nnake o ne a thusa ka go mphuthela phaposi gore e nne phepa.

Go kgaoganya lefoko le le kwadilweng ka dikarolo

Aga mafoko o dirisa medumo eno:
Kwala mafoko ka mo bukeng ya gago.

ph-a-t-e
m-ph-i-s-a

ph	m	p	a	s	f
t	b	e	u	i	n

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Go taka

Ke kgona go taka. Ke rata pente e khibidu. Ke rata pente e e serolwana. Ke rata pente ya mmala o motala. Ke rata go tlhakanya dipente ka borashe jwa go penta.

Ke kgona go taka ka borashe. Ke kgona go taka ka letlhare la setlhare. Ke kgona go taka ka leje. Ke kgona go taka ka kotana. Ke kgona go taka ka seatla sa me.

Ke kgona go taka toroko. E kgona go taka phatsimo ya letsatsi fa le wela. Ke kgona go taka katse le ntswa, Ke kgona go taka setlhare se setala. Ke kgona go taka theletsane.

Ke taka ka mokgwa wa me. Fa ke taka ke dira sediko se setona. Fa ke taka ke dira mothalo o moleele. Fa ke taka ke tladika le go kgatsha pente.

Ke motlotlo ka botaki jwa me. Ke motlotlo gone ke taka ka mokgwa wa me. Setshwantsho sa me se a nkgatlha.

Ke bontsha mme le rre setshwantsho sa me. Ba itumelela go bona dilo tse ke di takang. Ba pega setshwantsho sa me mo leboteng. Ba motlotlo ka sona.

Ke rata go taka. Fa ke taka, ke ikutlwa ke gololesegile. Fa ke taka ke nna le boitumelo. Fa ke taka ke a nyeba.

O tshwanetse go taka ka mokgwa o wena o o ratang.

Go tlhaloganya

Kopolola mme o feltse dipolelo:

1. Ke _____ ka setshwantsho sa me.
2. Ke taka ka _____ wa me.
3. Ke kgona go taka _____ e khibidu.

Popego ya Puo

Buisa mafoko a a mo bolokong jo bo nang le mmala.
Go tswa foo, kopololela polelo ka mo bukeng ya gago.
Feleletsa polelo ka lefoko le le nepagetseng.

phepa phepafatsa sephepafatsi bophepa

Bana ba _____ phaposi.

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Buisa Mafoko a Maleele:

1. Kopololela mafoko ka mo
2. bukeng ya go kwalela ya gago.

kgololo

3. Batla mme o thalele ditumanosi tsotlhe:

kgololo

4. Oketsa ka go bontsha kgaoganyo ya dinoko:

kgo/lo/lo

5. Buisa dinoko:

kgo-lo-lo

6. Kopanya dinoko mme o buise lefoko:

kgololo

7. Boeletsa ka mafoko:

- a. lerapo
- b. phate
- c. sekolo
- d. motho
- e. legora

Popego ya polelo

Rulaganya dipolelo.

1. Kopololela mafoko ka mo bukeng ya gago.

e ja nama katse

2. Batla le go thalela setlhogo:

e ja nama katse

3. Batla le go sekeletsa lediri:

e ja nama katse

4. Batla le go ntshofatsa sedirwa:

e ja nama katse

5. Kwala polelo ka tsela e e latelang: sediri + lediri + sedirwa.

katse e ja nama

6. Tsenya matshwao a puo:

Katse e ja nama.

7. Boeletsa ka dipolelo:

- a. pule bolo raga o
- b. kobo mme loga o
- c. kala maloma roba o

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Buisa Mafoko a Maleele:

- a. aparela
- b. phatlhalatsa
- c. kgaogana
- d. konkoretsa
- e. leswafatsa

Popego ya polelo

Rulaganya dipolelo.

- a. motho phepeng lomilwe ke o
- b. mpho nkoko mpha o
- c. nkwarela lefoko rre o

Thelelo

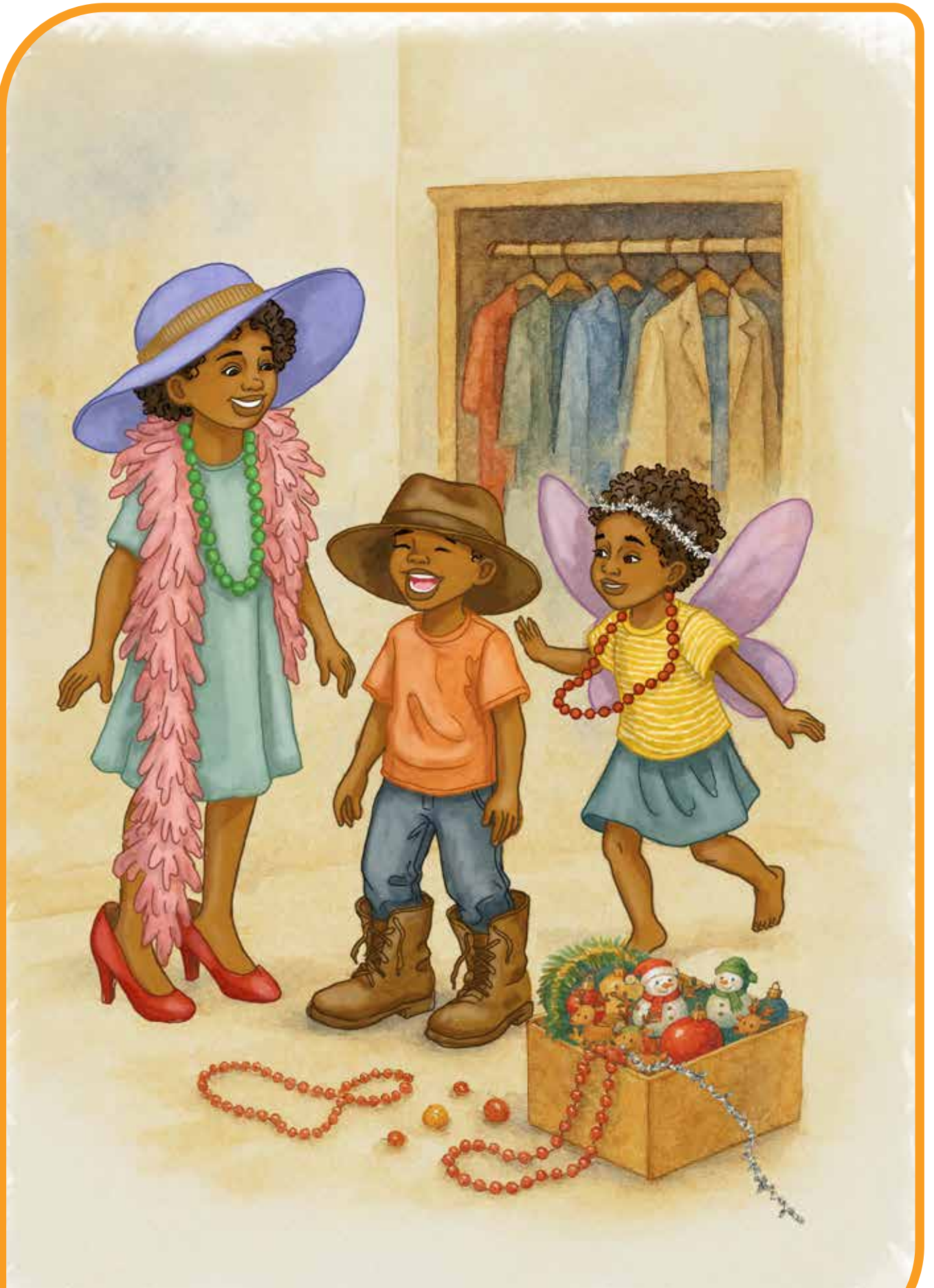
Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Malome o rema kota.

Karabo o ithuta go buisa.

Karabo o mo mophatong wa bobedi. Ga a itumela gonne ga a kgone go buisa. Malome o ne a mpona ke leka go mo thusa, fela ke sa atlege. O ne a ithaopela go thusa Karabo. Karabo o ne a okaoka a re malome o fela pelo. Fela kwa bofelong o ne a dumela.

Thapama nngwe le nngwe morago ga sekolo, Karabo o ya kwa ga malome. Ke lemogile gore Karabo o itumelela go ya kwa ga malome. “Ke ne ke sa itse gore malome o na le metlae.” Ga rialo Karabo a tshega. Karabo o tokafaditse go buisa ga gagwe mme o rata dibuka.

Kanelokgang ya Maitlhamelo

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Buisa Mafoko a Maleele:

- a. mphetlholola
- b. nnisana
- c. rwesana
- d. kgwagolola
- e. khubamela

Popego ya polelo

Rulaganya dipolelo.

- a. puso khutlisa kgotlelego e
- b. dijo nkoko apaya o
- c. sesepa malome reka o

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Kgotlelego e kotsi.

Batho ba dira kgotlelego

Batho ba kgotlela metsi, mmu le mowa. Mosi o o thunyang kwa madirelong o kgotlela mowa. Fa batho ba latlhela matlakala mo metsing, metsi a a kgotlelega. Botlhole bo kgona go kgotlela mmu.

Kgotlelego e bolaya dijalo le diphologolo. Batho le bona ba a lwala fa ba nwa metsi le go hema mowa o o nang le kgotlelego. “Ke mang yo o tla phepafatsang tikologo ya rona?” ga botsa morutabana. “Ke rona rotlhe!” bana ba araba.

Go kgaoganya lefoko le le buiwang ka dikarolo

Buisa Mafoko a Maleele:

- a. tlhotlhomisa
- b. khibitswana
- c. dirolola
- d. tsamaisana
- e. dikgetsana

Popego ya polelo

Rulaganya dipolelo.

- a. kgotlelego dira batho ba
- b. diphologolo bolaya mosi o
- c. bana morutabana o roma

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Bana ba ithuta go buisa.

Metshameko

Batho botlhe ba itumelela metshameko. Go na le metshameko e e farologaneng. E mengwe ke ya diatla fa e mengwe e le ya dinao. Batho ba ka itlhopela go tshameka kgwele ya diatla kgotsa ya dinao.

Bana ba tshameko metshamo e e jaaka kgati, diketo, mabelo le e mengwe. Ga gona metshameko ya basimane kgotsa basetsana. Botlhe ba kgona go tshameka se ba se ratang. Gompieno go na le ditlhopha tsa kgwele ya dinao tsa basetsana le tsa basimane.

Thelelo

Ba refosana go buisetsa kwa godimo:

Go tshameka ka mmopa

Mmopa o bongola. Mmopa o a tobetsega. Mmopa o bonolo. Go dira ka mmopa go a itumedisa.

Ke rata go tshameka ka mmopa. Ke rata go tobetsa mmopa. Ke rata go kgotla mmopa. Ke rata go nota mmopa. Ke rata go betsaganya le go tlhakanya mmopa.

Ke bopa noga ka mmopa. Sss, sss! Ke bopa tlhapi ka mmopa. Thabu, thabu! Ke bo ke bopa mmutla ka mmopa. Tlola,tlola!

Ke tshameka ka mmopa. Ke bopa lerubisi gore le je noga. Ke bopa tlhapi le letlhakanoka. Ke bopa phokoje e tona gore e je mmutla. Fela mmutla o iphitlhile mo ntlwaneng ya mmopa. Phokoje ga e kgone go bona mmutlaa.

Jaanong ke tlhakanya mmopa otlhe. Ke tlhakanya noga, tlhapi, phokoje le mmutla.

Ke tobetsa mmopa. Ke a o kgotla. Ke a o nota. Ke a o betsaganya.

Ke bopa kgomo le nku. Ke bopa tlhaga. Kgomo le nku di ja tlhaga. Ke bopa pidipidi. Ke bopa letamo. Pidipidi e thuma mo letamong. Ke bopa kolobe. Ke bopa seretse. Kolobe e pitika mo seretseng.

Ke tshameka motshegare otlhe ka mmopa.

Go tlhaloganya

Kopola mme o feleletse polelo:

1. Ke tlhakanya _____, le tlhapi le mmutla.
2. _____ di thuma mo letamong.
3. Mmutla o iphitlhile mo _____.

Popego ya Puo

Buisa mafoko a a mo bolokong jo bo nang le mmala.
Go tswa foo, kopolela polelo ka mo bukeng ya gago.
Feleletsa polelo ka lefoko le le nepagetseng.

tshameka	motshameko
motshameki	ditshameki

Bana ba _____ kgwele.

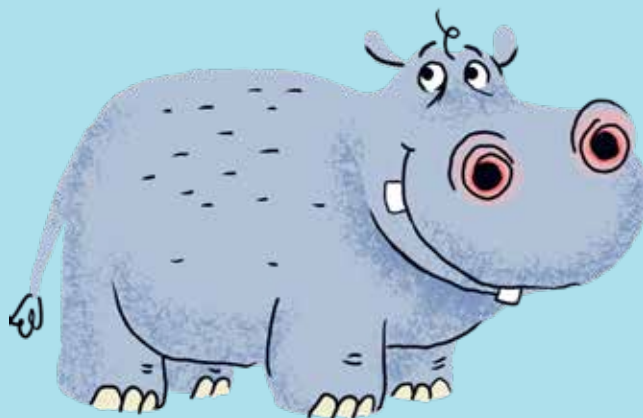
**Copyright © 2026 National Educational
Collaboration Trust (NECT)**

This work is licensed under a **Creative Commons
Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0
International License (CC BY-NC-ND 4.0)**.

Additional permissions beyond the scope of this license
may be available. For further information, please
contact the publisher at **materials@nect.org.za**.

First edition, 2026

NHLRP | National Home Language Reading Programme “